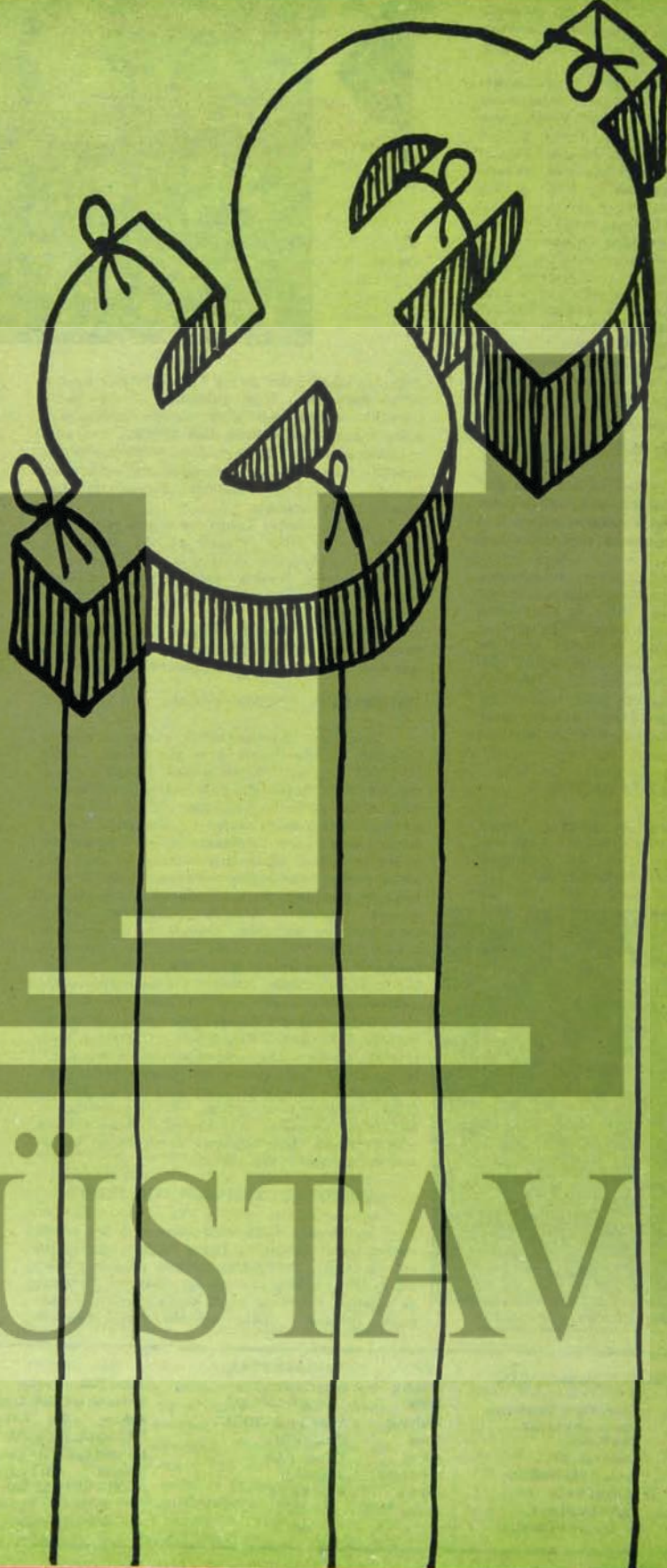

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 45 - 17 ŞUBAT 1976 5 TL.

TEKELCI KAPİTALİZMİN RÜŞVET SİSTEMİ

TÜSTAV

SEYDİŞEHİR'DE FAŞİZM KOL GEZİYOR

TİP Seydişehir İlçe Başkanı Osman Aslanbay'ın 13 yaşındaki kızı ve 62 yaşındaki kayınvalidesinin uyumakta olduğu odanın bomba atıldıktan sonraki durumu

BİLAL YAZICI

Seydişehir'deki olaylar Etibank Seydişehir Alüminyum Tesislerinde yetkili sendika olan bağımsız Özgür Alüminyum-İş Sendikası ile tesisleri ele geçirmeye çalışan Türk-İş üyesi Türk Metal Sendikası arasındaki bir sendikal mücadele görünümünde başladı.

Fabrika yeni kurulduğu zamanda alüminyum tesislerinde örgütlenmeye çalışan fakat başarı kazanamayan Türk Metal Sendikası yönetiminde geçen yıl önemli değişiklikler olmuştu. Genel Başkan Kaya Özdemir son genel kurulda seçimleri kazanamamış, daha doğrusu sendikayı bırakmak zorunda kalmıştı. Yönetimi ele geçirenler ise MHP ve Ülku Ocakları'na bağlı militanlardı.

Bu yönetim değişikliğinden sonra Türk Metal Seydişehir'de değişik metodlar kullanmaya başladı. Önce Özgür Alüminyum-İş Sendikası'nın DİSK'e katılmak için yaptığı kongre olay çıkartılarak iptal ettirildi. Arkasından Seydişehir'de, çevre köy ve kasabalarda yoğun bir propaganda çalışmaları başlatıldı. Alüminyum-İş Sendikası'nın komünist olduğu anlatıldı. Konya gibi bir şehirde bunlara yer verilmesi gerektiği açıklandı. Bütün bunlar sürdürülürken de MC iktidarları Seydişehir Kaymakamını ve kolluk kuvvetleri amirlerini değiştirerek, mutemet adamları işbaşına getirdi.

FAŞİST TERÖR BAŞLIYOR

Bütün çabalarına rağmen işçinin desteğini kazanamayan faşistler bu sefer çeşitli illerden getirdikleri militanlarla kuvvetlerini takviye ettiler. İktidarın yardımından da yararlanarak açık teröre başladılar.

Önceleri küfürler, laf atmalar, satışmalarla başlayan saldırılar 15-20 kişilik gruplarla yapılan linç hareketlerine dönüştü. Ancak bütün bu saldırılarına işçiden gereken karşılığı olarak başarısızlığa uğrayan faşistler fabrika yönetiminin ve kolluk kuvvetlerinin açık desteğini almaya başladılar. Faşist militanlar işçi, teknisyen ve mühendis olarak fabrikaya alındılar. Şikayet için emniyete giden işçiler şikayet edilen suçlularla birlikte 24 saat emniyette tutuldular. Giderek suçlular şikayetçi, saldırıya uğrayanlar suçlu işlemi gördü.

FAŞİZM GEMİ AZIYA ALIYOR

Faşist terör 26 Aralık'ta doruğuna ulaştı. Bekar işçilerin kaldığı 'Sitelerin' önünde sabah saat 6'da toplanan faşistler, işe gitmek için yatakhanelerden çıkan işçileri dövmeye başladılar. Bunun üzerine yatakhanelerden toplu olarak çıkan işçiler sal-

Kol gezen faşizm buraya da uğradı

dırganları püskürttüler. Sabah 7.30'da fabrika önünde bildiri dağıtılırken faşist militanlar saldırıya geçti. Güvenlik kuvvetlerinin gözü önünde saldırganlara Ankara plakalı arabalardan silah dağıtıldı. Taş, sopa ve tabancalarla saldırıya girişildi. MHP ilçe örgütü gençlik kolları başkanı, kargaşalıkta arkadaşları tarafından vurularak öldürüldü. Birçok işçi taş, sopa ve silahla yaralandı.

Saat 11'e doğru Konya'dan otobüs ve helikopterlerle toplum polisi ve asker getirildi. Özgür Alüminyum-İş yöneticileri tutuklandı. Genel Sekreterin karakolda yediği dayakla kolu kırıldı. Olay sırasında İstanbul'da bulunan Genel Başkan Vural Yıldırım'ın hakkında gayabi tevkif kararı verildi. İkisi hariç sendikamız yöneticileri tutuklandı. Plaka numaraları polise verilen ve sendika gazetesinde açıklanan Ankara plakalı arabalar bugüne kadar bulunamadı.

POLİSİN GÖZÜ ÖNÜNDE YAĞMA VE TAHRİBAT

Konya'dan getirilen kolluk kuvvetleri gereken tedbirleri aldıktan sonra aynı gün öğleden sonra 50 kişilik bir grup Hükümet Konağı önünde toplanarak fabrikaya doğru yürüyüşe geçtiler. Yol üzerindeki bir sinema ile bir kahvenin camlarını taş atarak kırdılar. Konya'dan getirilen toplum polisi ise bu duruma seyirci kaldı. Fabrikanın önüne varduktan sonra içerden çıkan militanlarla birleşen bu grup saat 16'da paydos eden işçiyi servis otobüslerine bindirmeye silah tehdidiyle, "Sizde mi komünistsiniz?" diyerek topladılar. Etrafını çevirdikleri işçileri zorla yürüyüşe geçirdiler. Önünde ve iki tarafında polisler olan yürüyüş kolu Özgür Alüminyum-İş Sendikası önüne gelince atılan taşlarla camlar kırılırken içeri giren polis, arka odalara topladığı, içerde bulunan işçilerin üzerine arayarak ifade alıyordu.

Şehre doğru yürüyüşe geçen topluluk yol üstündeki TİP ve TÖTED, binalarını tahrip ederek, içindeki eşyaları kırıp yağmalayarak ilerledi. Şehre varınca iki kola ayrılan saldırganlar bir fotoğrafçı dükkanı ile TÖB-DER'in camlarını kırdılar. TSİP ve DİSK binalarını tahrip ettiler. CHP İlçe merkezi de faşistlerin hışmından kurtulamadı. Atılan taşlarla camları kırıldı. Bina sahibinin demir kapıyı kilitlemesi ile tahribattan kurtulabildi.

ŞEHİRDE VE FABRİKADA AÇIK TERÖR

Bu olaydan sonra saldırganlar artık hiç çekinmeden teröre başladılar. Özgür Alüminyum İş için çalışan işçiler, devrimciler, çarşıda pazarda gündüz 5-6 kişilik grupların saldırılarına uğrayarak dövülmeye başlandı. Fabrikada 15-20 kişilik gruplar, "Komünistleri öldürün" çığlıkları arasında demir çubuklarla

öldürseye adam dövdüler. Fabrika içinde üç ayaklı idam sehpa kurarak "şu şu adamlar fabrikaya girerse bu sehpa idam edeceğiz" diye tehditler savruldu.

Bütün bu gelişmelerden sonra Türk Metal Sendikası sahte olduğu bilirdiği raporu ile de saptanan üye fişlerine dayanarak yetki aldı.

"DEVİRİ MC'DEN GÖRÜNTÜLER

TİP SEYDİŞEHİR İLÇE BAŞKANI
OSMAN ASLANBAY ALTI KEZ
SALDIRIYA UĞRADI;
EVİ BOMBALANDI

Daha önce beş kez faşistlerin saldırısına uğrayan TİP Seydişehir İlçe Başkanı ve Alüminyum Fabrikası işçisi Osman Aslanbay 5 Şubat akşamı evine giderken saat 20.30'da 11 faşistin saldırısına uğradı. Canına kastedilerek yapılan saldırıdan kurtulan Osman Aslanbay yüzünden yaralandı. Hastanede pansuman yaptırırken ve emniyette ifade verirken meçhul kişiler (!) üç kez evinin zilini çalarak kaçtılar.

Aynı gecenin sabahı saat 4 sularında Aslanbay'ın oturduğu ev kurşun yağmuruna tutuldu; Aslanbay'ın 62 yaşındaki kayınvalidesinin ve 13 yaşındaki kızının uyumakta olduğu odanın camları taş atılarak kırıldı. Gürültü üzerine odaya girmek isteyen Osman Aslanbay ve eşine "Girmeyin, arkası gelecek bunun" diye uyararak yaşlı kadın, ayağa kalkamayarak birlikte yattığı küçük kızla yorgana sarıldı. Bu uyarıdan bir kaç saniye sonra odaya bomba atıldı. Yaşlı kadının uyanıklığı ailenin canını kurtardı.

Bomba atılan odanın çerçeveleri, kapıları döşeme tahtaları parçalandı. Diğer odaların alt kat ve üst kattaki odaların camları kırıldı. Betonarme binanın tabanı çatladı.

Osman Aslanbay'ın teşhis ederek polise isimlerini verdiği üç faşistten ikisi akşama kadar Seydişehir sokaklarında dolaştılar.

YORUYOŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN
Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ
Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU
Teknik Sekreter: Metin ÇULHAOĞLU
Uğur OKMAN
Kapak Düzeni: Mehmet AKÖZER
İbrahim NİYAZIOĞLU
Dr. Ercan EYÜBOĞLU

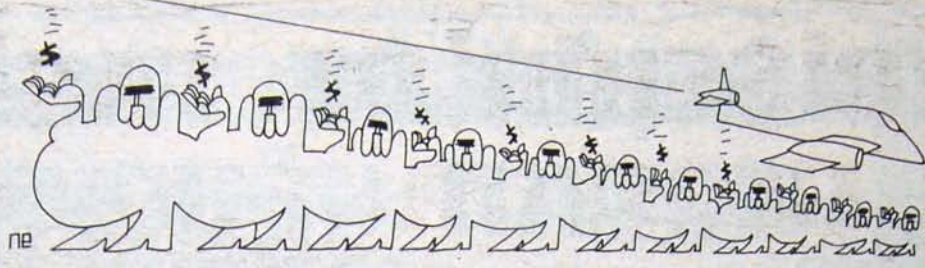
İzmit : Yusuf ALTINTAŞ
İstanbul : Hacı KANTARCI
İzmir : Aydan GEDİKALİ
Eskişehir : Vedat BARANOĞLU
Bursa : Cengiz KOÇ
Adana : Ceyhan CAN
Diyarbakır : Ruhi KOÇ
Avrupa : Raşit KAYA
19 Rue Emile Dubois 75014
PARİS

YÖNETİM:

Konur Sokak 15/8 Kızılay
Ankara Tel: 17 45 81
İSTANBUL BÜROSU:
Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş
İstanbul Tel: 26 55 67
ABONE KOŞULLARI
Yıllık : 200 TL.
6 Aylık : 100 TL.

İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak (renkli) : 7500 TL.
Arka Kapak (siyah beyaz) : 6000 TL.
İç sayfalarda sütun santimi: 20 TL.
Yayın ilanları : % 50 indirimli
İstanbul Dağıtım : Fuat BÖTE
Ege Dağıtım : Orhan ÖZŞİŞMAN
Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisleri

TEKELCİ KAPİTALİZMİN RÜŞVET SİSTEMİ

YALÇIN KUÇUK

Türkiye, dünya kapitalist sisteminin içinde. Bunun anlaşılması, hiç kuşkusuz, yararlı ve sağlıklı bir gelişme. Ancak daha ileri gidip abartmamak koşulu ile. Türkiye, dünya kapitalist sisteminin eksenini değil. Dolayısıyla Amerikan Kongresi'ndeki her gelişmeyi, her olayı Türkiye'ye bağlamak gereksiz. Böylesi, ökünün altında buzağı aramaktan farksız. Amerikan Kongresi'ndeki son gelişmeler, son rüşvet açıklamaları, Türkiye dünya kapitalist sisteminin içinde olduğu için Türkiye'yi ilgilendirdi. Türkiye'yi ilgilendiriyor. Bundan ötesi, bazı özel olayların dışında, kapitalist dünya sistemine gerektiğinden fazla irade izafe etmek olacak.

Neden, Amerikan sermayesi, dünya kapitalist sisteminin çeşitli yörelerinde eylemlerini sürdüren büyük tekelleri ile ilgili skandalları açıklıyor? Neden büyük tekelleri ile birlikte dünyanın dört bir yanındaki piyonlarını zor duruma düşürüyor? Önce bu soruya cevap vermek gerek. Bu sorunun cevabı ise, irade gücüne ağırlık veren değerlendirmelerden daha çok, dünya kapitalist sisteminin çelişkilerini temel alan çözümlere dayanmak zorunda.

Basitçe şöyle: Altmış yıllarının sonuna doğru Amerika Birleşik Devletleri'nde adlarına Çok Uluslu Şirket denilen Amerikan kaynaklı dünya tekelleri ile yine Amerika Birleşik Devletleri içinde çalışan, Türkiye'deki işletmelerle karşılaştırıldıklarında yine dev boyutlara ulaşan fakat Amerika'da iç pazara yönelen şirketler arasında bir sürtüşme ortaya çıktı. Yetmiş yıllarının bunalımıyla birlikte bu sürtüşme derinlik kazandı. İç pazara yönelen sermaye, bu sürtüşmede gerici Amerikan işçi sendikasını da yanına aldı. Çok Uluslu adıyla tanıtılan Amerikan şirketlerinin dış dünyadaki yatırımlarıyla Amerika'daki iş ve istihdam olanaklarını ihraç ettikleri ileri sürüldü. Amerika Birleşik Devletleri'nin bu büyük tekelleri gözetken, destekleyen ekonomik, siyasal ve askeri politikası eleştirildi. Amerika'da işsizliğin ve diğer ekonomik sorunların sorumluluğu, yine Amerikan sermayesinin bir kesiti tarafından, kapitalist dünyanın her yanına yayılmış olan ve sayıları bir kaç yüzü geçmeyen bu tekellerin omuzlarına yüklendi. Somut olarak, dışarda yatırımın içeride iş ve istihdam olanaklarını azalttığı belirtildi. Sürtüşme, Amerika'nın dış ekonomik, askeri ve siyasal politikasını etkileyecek bir düzeye ulaştı. Sürtüşme, siyasal platform olarak, Amerikan Kongresi'ni seçti.

Vietnam'dan başlayıp Türkiye üzerinden Angola'ya kadar uzanan Amerikan Yürütme Organı ile Kongresi arasındaki sürtüşmenin ip uçlarından birisi de burada yatıyor. Türkiye'yi de içine alan, Kongre'deki Lockheed rüşvetleriyle ilgili açıklamaların ip uçlarından bir bölümü de burada yatıyor. Yalnızca iç pazara yönelen sermaye kesitinin Kongre'deki sözcüleri, büyük Amerikan tekellerini Amerikan kamu oyunda mahkum edici araştırma ve bulguları birbiri arkasından sergiliyorlar. Bu sergilemelerden çıkan ateşin bir bölümü Türkiye'ye değdi. Türkiye'deki uluslararası sermayenin akıllı sözcüsü bu ateşi tesirsiz hale getirmek için Washington'a yalanlamalar ısmarladı. Ama sermaye grupları arasındaki sürtüşmelerin Türkiye'deki uzantıları, bu yalanlamayı yalanlamada gecikmedi. Lockheed'in karşısındaki tekellerin etkisiyle yalanlamayı yalanlayan belgeler aynı gün yayımlandı. Sürtüşme Türkiye'nin yayın yaşamına kadar uzadı.

Yalnız iş burada kalmadı. ÇUŞ (Çok Uluslu Şirketler) diye bilinen dünya kapitalist sisteminin tekelleri ile iç pazara yönelen sermaye kesitleri arasındaki sürtüşmeler, Amerikan bilim dünyasını bile etkiledi. Çok ilginç çalışmalar ve araştırmalar yayımlandı. ÇUŞ'ların etkisiyle Lenin'in emperyalizm çözümlemesi doğrultusunda yapıtlar ortaya kondu. Amerikan iktisatçıları, istatistiklere dayanarak, Lenin'in sermaye ihraçı çözümlemesini zenginleştirirdiler. Yabancı sermaye yatırımlarının Amerikan ekonomisi için önemini ortaya koydular. Bunların gittikleri yerlere daha çok Amerikan mallarının ihraç edilmesini garantilediğini kanıtladılar. Bunların gittikleri yerleri, daha çok Amerikan ekonomisine bağımlı hale getirdiklerini, dolayısıyla Amerika Birleşik Devletlerinde daha çok iş sahası açılmasını sağladıklarını ortaya koydular. Sürtüşme, Amerikan bilim adamlarını, farkına varmadan da olsa, Lenin'in çözümlemelerine yaklaştırdı.

"Bu araştırma çar sansürü gözetilerek yazılmıştır." "Emperyalizm"

yapıtının önsözünde bunlar yazıldı. İçinde ise emperyalizmin bir sistem olduğu yazıldı. Emperyalizm, yalnızca finans gruplarından veya tekellerden oluşan bir aşama değil. Bunları da içine alan bir sistem. "Ağını dünyanın bütün ülkelerine yayan" bir sistem. "Bir tekel, kurulup milyarlarca insanı egemenliği altına alınca, hükümet biçimlerine ve diğer "ayrıntılara" bakmaksızın, kamu yaşamının her alanına, kaçınılmaz olarak, girer." Ve emperyalist aşamada "bankalar ve sanayi arasındaki 'kişisel kenetlenme', bunların her ikisi ile hükümet arasındaki 'kişisel kenetlenme' ile tamamlanır."

Çar sansürü olmasaydı her halde Lenin, bu kişisel kenetlenmelerin kişisel ve somut örneklerini sergileyebilirdi. Bunları sergilememek, yapmış olduğu kuramsal çözümlemenin değerinden hiç bir şey eksiltmiyor. Bugün de, kişisel kenetlenmeleri kişisel örneklerle zenginleştirmek gerekmiyor. Önemli olan bu sistemin ekonominin ve kamu yaşamının bütün basamaklarına kadar uzanmış olduğunun ortaya çıkması.

Tekelci aşamanın, emperyalizmin bir sistem olduğunun vurgulanması, bu sistem içinde sürtüşmelerin olmadığı anlamına gelmiyor. Sürtüşme yalnızca dünya tekelleri ile iç pazara dönük sermaye kesitleri arasında değil. Dünya tekelleri arasında da bir pazar kavgası var. Ulusal tekeller arasında da bir pazar kavgası var. Silahlanma, silahlanmanın kamu örgütü aracılığıyla yapılması, kamu harcamalarının giderek artması, tekeller arası pazar kavgasını, kamu örgütleri ve ajanlarına kadar yayıyor. Tekeller ve sermayenin tüm kesitleri, işçi sınıfına karşı birleşik cepheyi oluştururken, kendi pazarları söz konusu olunca, devlet örgütü ve ajanlarını kendi taraflarına çekmek için yarış yapıyorlar. Bu yarışın, en kutsal aracı, rüşvet mekanizması oluyor.

Lockheed örneğine gitmeye gerek yok. Lockheed, rüşvet mekanizmasının dünya yüzüne yayılmış bir ağ olduğunu ortaya çıkarıyor. Lockheed, bu ağın Türkiye'ye kadar uzandığını gösteren taze bir örnek. Ancak rüşvet mekanizmasının yaygınlığını ve sistemin doğal bir sonucu olduğunu anlamak için gerçekten Lockheed'e gerek yok. Türkiye'de, örneğin, her uçak alımından sonra bu tür iddialar su yüzüne çıkar. 12 Mart döneminde DC-10 uçakları alınırken de su yüzüne çıktı. Hem de su yüzüne çıkaranlar, uçakları satın almamayan dünya tekellerinin Türkiye temsilcileri oldu. Bunlarla akçalı ilişkiler içinde olan basın oldu.

Şimdi daha açık olarak ortaya çıkıyor. Türkiye'de bu vakıfçılık salgını başladığı zaman çok yazıldı. Bunun çok tehlikeli bir eğilim olduğu belirtildi. Her ay, her hafta, bir kentin ticaret veya sanayi odası başkanının bir kuvvet komutanına, bir vakfın genel başkanı olarak, bir çek sunmasının, karşılığında bir madalya almasının sakıncaları şimdi daha açıkça ortaya çıkıyor. Vergisini ödemedikleri, devamlı olarak vergi kaçırdıkları, kesenkes bilinen bir sınıfın temsilcileri, yüzbinleri veya milyonları bağışlıyorlar. Bu bağışların sakıncaları, şimdi daha iyi anlaşılmalı.

Anlaşılması gereken bir başka nokta daha var. Tüketim araçları yapımında var olan sınırlı zorlayan Türkiye sanayicileri, gelişmelerini, sermaye araçları üretimine bağlamış durumdadır. Burada da pazar sorunu ile karşılaşıyorlar. Amerikan silah ambargosunun yarattığı güncel koşullar içinde en büyük alıcı olarak silahlı kuvvetler görülüyor. Tekelerle lastiğinde, otomotiv sanayiinde, özel sermayenin yeni atılımlar yapması, biraz da silahlı kuvvetlerin alım gücüne bağlı. Özel sermaye bir bütün olarak düşünülebilir. Ancak özel sermaye içinde de sermaye grupları arasındaki sürtüşmeler su yüzüne çıktı. Bu sürtüşmelerin uzayıp gelişmesi ve kamu yaşamının her alanına girmesi kaçınılmaz. Türkiye'de demokratik mücadele içinde yer alanlar bu sürtüşmeleri, sermaye grupları arasında sınırlı tutmak zorundalar. Burada da oldukça değerli zamanlar geride kaldı. Sermaye grupları arasındaki sürtüşme, bir çok skandalın ortaya çıkmasına yol açtı. Ama skandalın kaynağını kurutmaya çalışmak, bunların ortaya çıkmasını sağlamaktan daha yararlı. Üstelik Türkiye'nin demokratikleşmesi için de, toplumun demokratikleşmesi için de gerekli. Türkiye'de sermaye araçları üretimi özel kesimin elinde kaldığı sürece, skandalların önlenmesinin mümkün olmadığı bilinmeli.

İŞBİRLİKÇİLİĞİN REZALET

Uluslararası kapitalizmin külcâ damarlarından biri daha patladı ve herşey dünyanın gözü önünde cereyan etti.

ABD Senatosu "Çok Uluslu Şirketler Alt Komitesi"nde görüşmeler sırasında amuda kalkan emperyalizmin ceplerinden dökülen malzemenin, hafta boyunca gazetelere yansıyan adları şöyle: "Güzel bir paket hediye", "Olağanüstü masraflar", "Hisse", "Komisyon"...

Türkiye'de yıllardır yapılan gece baskınlarında evlerde bulunan soba borularına havan topu teşhisi koyan kafalara dank etsin diye söyleniyor ama "Güzel bir paket hediye" Türkiye'ye atılan kazıklar için verilen rüşvetin adı...

Değişik ülkelerde değişik isimler alıyor rüşvet. Örneğin Lockheed şirketinin Japonya'da aracılık yapan "Kodama" adındaki sağcı politikacıya verdiği rüşvetin adı: Yüz bin fısıktık...

Savaşla, insan kaniyle beslenen emperyalist savaş sanayiinin ticaret borularıyla akıtıldığı "Güzel paketler" ve de "Fısıktıklar" sadece Türkiye'yi ve Japonya'yı ilgilendirmiyor. İşin içinde Hohanda Prens ve Kraliçesi var, İtalya'da hükümet üyeleri, İsveç'li ve Kolombiya'lı generaller de var...

"BİR LOKMA-BİR HIRKA!..!"

Amerikan Lockheed uçak firmasının, uçaklarını satılabilmek için "önemli kişilere" dağıttığı rüşvetlerin miktarına bakılınca Türkiye adına bir başka onur kırıcı(!) durum daha gözleniyor!...

Yüzlerce milyon ve milyarlar söz konusu iken, Türkiye'nin "önemli kişilerine" dağıtılan para sadece 13 milyon 140 bin lira... genel tablodaki yerine bakılırsa: bir lokma-bir hırka!..

ABD Senatosu Çok Uluslu Şirketler Alt Komitesi Başkanı Senatör Frank Church'un, Lockheed Uçak Şirketi Genel Müdürü Carl Kotchian'a bu konuda sorduğu bir soruya genel müdürün tutanaklara geçen cevabı aynen şöyle:

"Türkiye'deki komisyon ücretleri çok mütevazidir..."

Türkiye'deki Amerikan üs'leri söz konusu edildiği zaman "Üs yok, tesis var" diyenlerin hangi "tevazu"dan nasıplandıkları ve Türkiye'yi emperyalizmin ileri karakolu haline getirme yüz karasının hangi "mütevazi" kaynaktan hız aldığını daha fazla anlatmağa gerek yok...

LOCKHEED İDAM SEHPASINDA

Dünya kamuoyuna "Lockheed skandalı" adıyla yansıyan olay, önceki hafta ABD Senatosu Çok Uluslu Şirketler Alt Komitesi görüşmeleri sırasında patlak verdi.

Dünyanın bir çok ülkesine doğrudan ya da dolaylı yoldan savaş uçağı satan Lockheed şirketinin hesapları incelenirken defterler karardı ve satış yapılan ülkelerdeki temsilciler kanalıyla bu ülkelerin "önemli kişilerine" verilen rüşvetler meydana çıktı...

İlk anda vurgulanması gereken olay, herhalde Lockheed firmasının benzer iş yapan diğer çokuluslu şirketler tarafından idam sehпасına oturtulmasıyla ilgilidir. Çünkü, bu ve buna benzer savaş araç ve gereçleri imal eden şirketler için rüşvet vermek, adam satın almak işin gereği. Satış yapılacak gelişmiş ya da az gelişmiş kapitalist ülkelerde bulunan temsilcilere komisyon ödemek işin kuralı. Temsilcilerin o ülkenin "önemli kişileri" ile kuracakları ilişkiler için ödenecek rüşvetler ise işin

raconu...

Ama kabak Lockheed uçak şirketinin başında patladı.

MELEN'İN AÇIKLAMASI VE ÖTESİ

Alt Komisyon görüşmelerinde Türkiye ile ilgili olarak çıkan tabloda 13 milyon 140 bin lira vardı. Lockheed şirketi, Türkiye temsilcisi Altay Şirketi sahibi Nezih Dural aracılığıyla bu parayı bir takım "önemli" kişilere dağıtmıştı...

Olay, Türkiye'ye yansdıktan sonra herhalde bu konuda konuşması gereken Milli Savunma Bakanı Ferit Melen belli bir süre sessiz kaldıktan sonra geçtiğimiz haftanın salı günü açıklama yaptı.

Konu "Beynelmilel komünizm" dayandırılacak kadar kolay ve ucuz olmadığından olacak, Melen'in gecikmesi hayret de çekemedi!..

Melen açıklamasında iddiaları yalanlıyor, geçtiğimiz yılın ilkbahar aylarında satın alınan F-104-S uçaklarının Lockheed firmasından değil İtalyan Aeritalia şirketinden alındığını söylüyor. Melen'e göre, Lockheed şirketiyle Aeritalia şirketi arasındaki ilişki, uçakların Lockheed lisansıyla yapılmasından ibaretti!..

Lockheed firmasının Türkiye'de rüşvet dağıttığı iddiası ise MC'nin Milli Savunma Bakanına göre "İğrenç ve memleketimiz için itibar kırıcıydı..."

Melen bu açıklamasını yaparken Amerika'daki kaynağını elini sıkı tutamayacağını hesap etmemiş olacaktı.

PAKETLER AÇILINCA...

Oysa, rüşvet iddialarını doğrulayan belgeler, çok değil üç gün sonra "Günaydın" ve "Ayrıntılı Haber" gazetelerinde fotokopileriyle yayınlandı...

Belgelerin açıklanmasından sonra Milli Savunma Bakanına açılan telefonlar hep aynı cevaplarla kapatıldı: "Bakan Bey toplantıda" idi!..

Gerçekte kepazeliğin ortaya çıkmasından sonra "toplantılar" perdesi arkasına sinen sadece Melen değildi. Konuya ilişkin kimin kulağı çınlatılsa toplantıda olduğu söyleniyordu...

Doğrusu, Lockheed şirketi Genel Müdürü tarafından "Komisyon ücretleri çok mütevazı" bulan Türkiye'de olayın yarattığı patırtı hiç de "mütevazı" değildi.

Ve doğrusu "önemli kişiler" inin dışarıya çok mütevazı ücretlerle iş yaptığı konusunda Türkiye'de hiç kimse erinip dizini de dövmedi. Dünya emperyalist pazarında "bizimkiler" in fiyatı buydu ve balyanın üzerindeki etiketin üzerinde de, 13 milyon 140 bin lira okunuyordu...

Balyanın içindekiler kimlerdi?.. Kaba adıyla rüşvet ve fakat "Hür dünyanın bekçisi Amerika" lehçesinde "güzel bir paket hediye" olarak adlandırılan olay belgelere bağlanınca herkes bunların Türkiye'de hangi "önemli kişiler" e dağıtıldığını merak etmeye başladı.

Sokaktaki adamın kafasındaki soru da buydu, meclis kulislerinde ve önemli merkezlerde konuşulanlar da buydu...

MİLLİYET VE CİBİLLİYET!..

Rüşvet olayının belgelerle açıklandığı gün, bu gibi olaylarda argosal deyimle "Durum vaziyetleri" ayarlamasını iyi bilen bir gazetede "Rüşvetin, Türkiye'de tam yetkili ve yüksek kişilere ulaşmadığına" ilişkin bir haber manşette veriliyordu...

Sahip ve yöneticilerine "Ben şimdi bu sekiz sütunluk haberi ne yapayım?" dediyecek manşet, talihsizlikten öte çöledeki devekuşluğun komedisini sergiliyordu...

Bu gibi uçak satım işlerinde karınca karınca isminden söz ettiren Washington muhabiri, ABD Senatosu Alt Komisyon yetkilisinden özel demeç alıyor ve işi "merak edilecek bir şey yok" a getirmeğe çalışılıyordu.

Türkiye'ye uçak alınırken, çarşıda pazarda, "Uçak satın alıyoruz; şirket sizlere dağıtılmak üzere dağıtıyor" diye insanlara para dağıtılmadığına göre, paraları kimler almıştı?

Alt Komisyon yetkilisi yaptı bir iyilik, paraların kimlere dağıtıldığını açıklamıştı ya! O da yapılmıyordu. Yetkili "Rüşvetin Türkiye'de tam yetkili ve yüksek kişilere ulaşmadığını" biliyordu sadece.

Paça sıkışınca mantık da "sizlere ömür" ediliyordu. Paranın kimlere ulaşmadığını bilen "yetkili" demek ki, pekala kimlere ulaştığını biliyordu... Ama açıklamıyordu!..

TORBADAN DÖKÜLENLER

Oysa aynı gün Ankara'nın önemli kulislerinde çeşitli isimler çoktan dolamağa başlamıştı. Hatta ödeme şekilleri konusunda bile bir takım iddialar mevcuttu: "Çankaya'da bir apartman dairesi" gibi "Nakden iki milyon" gibi...

Aynı gün, Cephe Başkanı'nın mobilya dosyası konusunda soruşturma öneresi için toplanan TBMM kulislerinde de ilginç rastlantı söz konusu ediliyordu.

Bazı parlamenterler esrarengiz mektuplar aldıklarını, kendilerine "Bu işin üstüne gidilmemesini, yoksa hayatı tehlike" hatırlatmasının yapıldığını söylüyorlardı.

Mobilya dosyasının uçak satımı rüşvetleriyle ister istemez yarattığı ilginç rastlantı (yıllar önceki ilişkileri de çağrıştıyordu).

Lockheed şirketinin Türkiye temsilcisi Nezihi Dural'ın kardeşi Atilla Dural'ın da bu arada adı geçiyor, yıllar önce Demirel biraderlerle kurduğu bir halı ticareti ortaklığından söz ediliyordu...

Mazideki ortaklıkla son olay arasında bağlantı kurmak anlamında olmasa bile çerçeveler ilişkisi ilginç boyutlar arz ediyordu...

ŞEBEKE KONTAK YAPINCA

Rüşvet olayı, Türkiye'de buna benzer ilişkiler ağını da aralıyor fakat konuya her elini atan son derece karışık kordon yumağı ile karşılaşıyordu. Her kordon ucu, elektrik kontrol kalemiyle yoklandığında ışık veriyor fakat birbirine karışmış yumakta kordonun izlediği yön yazılı, basılı belgelerle zenginleşmiyordu... Bir şebeke kondağında ortaya çıkan görünüm buydu...

Türkiye'de silah komisyonculuğu yapan bini aşkın kişi vardı. Bunlar

BİZ SANA

« BAKAN OLAMAZSIN »

DEMEDİK Kİ !

Ardında yüzlerce fıkrâ bırakıp tabii senatörlüğe ayrılan eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile 12 Mart rejiminin başbakanlarından ve Cephenin Milli Savunma Bakanı Ferit Melen arasında ilginç benzerliklerinden söz edilir...

Anarşistleri yakaladınız mı?

TABLOSU

empyalist çok uluslu silah şirketlerinin Türkiye temsilciliğini yapıyorlar, ihalelere girip çıkıyorlar ve bu işten komisyon alıyorlardı.

Örneğin bir uçak tekerleğinin dış lastiğinin Türkiye'ye satılması için açılan ihaleye en azından 45 yabancı firma temsilcisi katılıyor ve birisi ihaleyi kopanyordu. Uçak tekerleğinin iç lastiği alınacaksa, buna da iç lastiği imal eden yabancı firma temsilcileri katılıyor, kıran kırana mücadeleyle birisi kazanıyordu...

ISPARTA İŞİ

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Alım-satım savaşında temsilcilerin bir takım "önemli kişiler" ile kurdukları ilişkiler ilginçti" Hatta bunlar doğaldır" denilmektedir.

Neresinden bakılırsa bakılsın iş kârlı iştir. En ufak para milyonlardan başlamaktadır. Hatta bir anlamda mobilya ihraç etmiş görünüşü vergi iadesi almaktan da kârlıdır...

O kadar ki, mobilya olayı kahramanı Yahya Demirel bile kouya yakınlık duymuştur.

YÜRÜYÜŞ'ün iki hafta önceki sayısında yazıldığı gibi Kara Kuvvetleri Komutanlığına alınacak helikopterler için Yahya Demirel ve yakın arkadaşları Atilla Özçelik harekete geçtiler.

İki Ispartalı genç, 15 Ocak günü İstanbul'da bir teklif mektubu hazırladılar. Amerika'nın Vietnam'da kullan-

dığı H-37 helikopterlerinin yeni boyaları ve S-56 şeklindeki yeni numaralarıyla satılması işini planladılar.

Yahya Demirel ortaklık görünmeyecekti. Atilla Özçelik kendi adına tescilli Delta Deniz Nakliyat Anonim Şirketi adına bir teklif mektubu hazırlayacak, eğer mümkün olursa nimeti de birlikte toplanacaktı...

Nitekim, Atilla Özçelik 16 Ocak günü Ankara'ya gelmiş ve Büyük Ankara Otelinde mevzilenmişti... Teklif mektubu aynı gün Kara Kuvvetleri Komutanlığına verilmişti. Ancak aynı konuda hatırı sayılır cambazlar da cirit atıyordu. Nitekim Atilla Özçelik'in teklif mektubu sonuç alamamış, bir İtalyan helikopter imalatçısı şirketin Türkiye temsilcisi John Benda "Agusta Bell" tipi 50 adet helikopterin satın alınması işini kotarmıştı.

JOHN BENDA DİYE BİRİ

Türkiye'de 20 yılı aşkın bir zamandır aynı işi yapmakta olan John Benda kimdir?..

John Benda adı geçince "Amman bu konuyu bana sormayın ve tavsiye ederim siz de bu adamla uğraşmayın" diyenlerin sayısı kabanktır.

Bilindiği kadarıyla İngiliz pasaportuyla icra-ı sanat eden John Benda'nın "Mafia" ile de ilişkisi olduğu söylenmektedir.

Eski Demokrat Parti ileri gelenleriyle kurduğu ilişkilerin yüksek düzeylerde olduğu söylenen John Benda,

Her iki "mümtaz" devlet adamı arasında hal-hareket ve de endam benzerlikleri kadar ilginç mantık ortaklıkları söz konusu olsa gerek...

1966 yılında İngiltere'ye yaptığı yolculuk sırasında bir gazeteciyi yaptığı açıklamayla, Anayasa'yı sosyalizme kapatıveren Sunay, daha sonraları buna benzer açıklamalarda yalnız bırakılmadı. Hele hele Ferit Melen tarafından...

I. ve II. balyoz hükümetlerinden sonra başbakanlığa gelen Melen o tarihlerde, dehşetengiz açıklamalar yapıyordu. Bunlar içinde herhalde hiç unutulmayanı "Eğer 12 Mart olmasaydı, hepimiz Sibiry'a sürülecektik" yolundaki açıklamayıdır!..

Bir başbakana yakışır sorumlulukla, 40 milyon insana gerçeği açıklıyvermişti!..

Öteden beri batı dünyasının bir parçası olmaya savaşıyor dururuz ama, nedense bu tür devlet adamlarını batıya açma konusunda da tam bir beceriksizlik örneği vermişizdir.

Örneğin, sittinsene, batıda skandallar yaratan devlet adamlarının hikayelerini dinler dururuz da, "Yahu o da bir şey mi, bizde neler neler var" dememişizdir.

Böylesine konular dururken yanlış rekabet alanları seçmişiz yüzünden örneğin ortak pazar içinde, tarım ürünlerimizin ihracatı bile tehlikeye girmiştir.

Genel hatanın bir parçası...

Neyse. Bir tersliktir gidiyor. Ama geçenlerde Federal Almanya Savunma Bakanını karşılarken Melen üzerine düşen görevi yaptı.

Türkiye'ye silah satışı konusunda iki günlük bir ziyaret yapmak için gelen George Leber'i Esenboğa Havaalanında karşıladı ve kendisine ilginç şeyler söyledi.

Konuk bakanı getiren uçagın merdivenlerinde karşılarken kendisine hatırlı bir jest yaptı. O gün açık olan havanın "Almanya'dan getirildiğini" hatırlatarak "İyi havaları da beraber getiriniz" dedi. Ankara'nın çok soğuk olduğunu söyledi, sonra da "Hamburg nasıl?" diye sordu...

Federal Alman Savunma Bakanı Leber'in iltifatlara nasıl cevap verdiğini bilmiyoruz ama tercüman tarafından kendisine iletilip iletilmediği hususunun karanlık olduğu damdan düşme bir soru var:

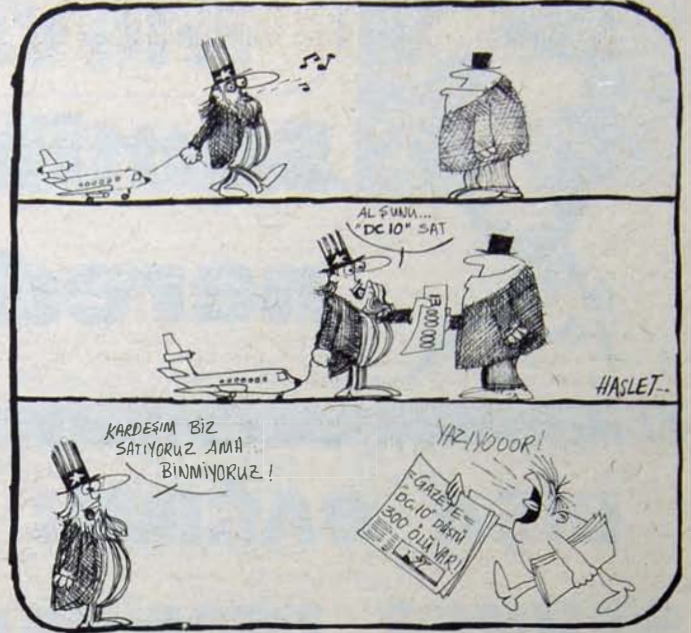
"Bizim" Ceph'e bakan soruyor:

"Geçenlerde Almanya'daki teröristleri yakalamıştınız değil mi?.."

Soruya cevap yok. Belki de tercüman iletilmedi...

Şeytan diyor ki, cephesiye sor: Yani, Almanya'daki teröristler yakalanmadıysa, sen mi gidip yakalayacaksın?..

Sanki kendisine "Sen Millî Savunma Bakanı olamazsın demedik; Federal Almanya Savunma Bakanı olamazsın dedik" diyen varmış gibi...

REZALET TABLOSU

27 Mayıs'tan sonra Milli Birlik Komitesi'nce düzenlenen "Sakıncalı kişiler" listesinde yer almıştır. Benda'nın askeri çevrelere girmesi yasaklanmış ve uyarıda bulunulmuştur.

Benda'nın daha sonraki yıllarda işleri tekrar düzelmış ve Atatürk Bulvarı üzerindeki "mütevazı bürosunda "mütevazı" işleri sirmüştür...

Ankara'nın "önemli" merkezlerinde ve kulislerinde John Benda'nın adını duymadık ve yaptığı işi bilmedik kişi yoktur ama nedense çoğu kişi "şehit kanlarıyla sulanmış bu melekete" bir iyilik, John Benda ile ilgilenme vakti bulamamaktadır!..

Dünya emperyalist sistemi içinde "mütevazı"(!) yerini alan Türkiye kapitalizminin, emperyalist şebekedeki bir kılcal boru patlamasında nelerle çalkalandığını simgelemesi bakımından ibret verici bir hafta yaşanmıştır. Ancak gün ışığına çıkmış bir kaç örneğin altında binlerce çöreklenmiş olay yatmaktadır.

Emperyalizme göbekten bağlı işbirlikçi burjuvazi ve egemen sınıfların Türkiye'ye tek hediye edebildikleri gerçek de, doğrusu artık saklayamadıkları rezalet tablosu ve onun içindeki yerleridir!..

MONTAJCI TRT TÜM ŞABANLAŞTI

Türkiye'nin sanayii gibi TRT'si de montaja dayanıyor. Milliyetçi Cephe ortaklığında gösterilen programların çoğu ithal malı. Kapitalist ülkelerden ithal edildiği için tehlikesiz sayılıp bol bol ekrana çıkarılıyor. Halbuki bu programların çoğunda çok "yıkıcı" propaganda yapılıyor. Kapitalist ülkelerin televizyon işletmelerine sızmış olan "beynelmilel komünist" ajanlar, bu programlarla en "yıkıcı" propagandalarını Türkiye'deki seyircilerin önüne çıkarıyorlar. Televizyon seyircilerinin beynini yıkıyorlar.

Çetin Yetkin'in "Siyasal İktidar Sanata Karşı" kitabında yerli sansürden çeşitli örnekler veriliyor. Yerli sansür, herhangi bir film senaryosunda bırakın yerli emniyet müdürünü, bir bekçinin bile "kötü" işlere karışmış gösterilmesine şiddetle karşı çıkıyor. Böylece yerli sansür yıkıcı propaganda yapılmasını önüyor.

Ama montajcı TRT'de bu tür yıkıcı propagandaların önü alınmıyor. Son günlerde bunun iki örneği ortaya çıktı. Amerika'nın en büyük kentlerinin birinde yerli emniyet müdürü karısını öldürdü. Suçu da hapishaneden yeni salverilmiş bir masum vatandaşın

üstüne atmaya çalıştı. Bütün bunları da sümişünü trençkotunun koluna silmeyi adet haline getirmiş bir polis komiseri ortaya çıkardı. Şabanlaşan Milliyetçi TRT, emniyet müdürünün katil olduğunun ekranlara çıkararak yıkıcı propaganda yaptı.

Fakat Sibirbaz denilen bir adamın süreveninde yıkıcılık trmandıkça trmandı. Hep gazetelerde okunur. "Demir Perdenin bir kişi daha özgürlüğü seçti" diye Sibirbaz'da ortaya çıktı ki, bu özgürlüğü seçenleri Amerikan tekel-leri kaçırıyor. Sonra da bunları açık artırma ile satışa çıkarıyor. Yıkıcı propagandanın böylesi de olmaz. Bu da yetmiyormuş gibi "özgürlüğü seçen" bu bilim adamını haraç mezat satışa çıkartan şebekenin reisi de bir polis şefi. Şabanlaşan TRT ne yapacağını şaşırdı. Çok şükür Sibirbaz diye birisi çıkıp soygun çetesi reisi polis şefini yakaladı. Böylece "özgür" dünya lekelenmekten kurtuldu.

Milliyetçi TRT, titreyip kükreyip kendine gelmeli, şabanlığın gereği yok. Bu tür yıkıcı propaganda ile seyircilerde emniyet müdürleri ve şefleri hakkında yanlış düşünceler yaratılmasının önüne geçmek gerek.

SEMİH ERBEK'İN CENAZESİ
SIRASINDA ÇIKAN OLA YLARDA,
BABASI MACİT ERBEK POLİSLERE
SORUYORDU:

semih vurulurken neredeydiniz ?

DIŞA BAĞIMLI ŞEVKET DEMİREL

İSMAIL COŞAR

10 Şubat 1976 günlü Resmi Gazetede, Sanayi Bakanlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğünce verilen teşvik belgeleri yayımlandı. Yayınlanan belgeler Ocak ve Şubat aylarını kapsıyor. T.C. Resmi Gazetesinin beşinci sayfasında 1592 teşvik belge numarasıyla Şevket Demirel adı dikkati çekiyor. Birader Demirel, Isparta'da "çelik ve pik döküm parça üretimi"ne karar vermiş.

Şevket Demirel'in yapacağı toplam yatırım 57 milyon 425 bin lira. Bu yatırımın döviz gereği ise 1 milyon 160 bin dolar. Türk Parasıyla 17 milyon 400 bin lira. Bu verilerin ışığında Şevket bey yatırımını gerçekleştirebilmek için üçte bir oranında ithal mali sermaye kullanmak zorunda. Bu kadarla kalmıyor. Birader Demirel, yurtdışından getireceği makinalar için, 6/12585 sayılı kararname uyarınca gümrük vergisi ödemeyecek. Ayrıca yatırım indiriminden ve bina inşaat vergisi istisnasından da yararlanacak.

Demirel'lerin ipliği çoktan pazara çıktı. Demirel'lerin milyonlarının kaynağından sözetmek, devletin yardımıyla elde edilen milyonlara değinmek, günlük, olağan olaylardan sayılıyor. Yolsuzluklardan sözettikçe Süleyman Demirel, iktidar koltuğuna daha bir sıkı sarılıyor. Devletten çöplenenlerin de sıkı desteğiyle yerini koruyabiliyor.

Hiç kuşkusuz Demirel'in gitmesi bir çözüm değil. Ancak çözüme giden yolda bir aşama. Demirel'ler bugün dışa bağımlı geri kapitalist sistemin bir sembolü durumunda. Sorunun çözümü, Demirel'in gitmesinde değil sistemin gitmesindedir. Ancak Demirel sistemi sergilemede bugün artık bir araç durumuna geldi. Yazının da amacı bu araçla Türkiye kapitalizminin dışa bağımlılığındaki bir yönü belgelemek.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yayınladığı tebliğde, yalnız ocak ayı itibarıyla Şevket Demirel'in de dahil olmak üzere 64 firma teşvik belgesi alıyor. Bu firmaların toplam yatırımları 4 milyar 304 milyon 346 bin TL tutuyor. Bu kadarlık yatırım için gerekli döviz miktarı 106 milyon 967 bin dolar. Türk parasıyla 1 milyar 604 milyon 505 bin lira. Bu rakam, firmaların yapacağı toplam yatırımın üçte birinden fazla.

Aynı Bakanlığın aynı Resmi Gazetede yayınlanan Şubat ayı teşvik belgelerinden ise 48 firma yararlanıyor. Bunların toplam yatırımları 2 milyar 850 milyon lira. Bu yatırımların döviz gereği ise, 70 milyon 886 bin dolar. Bu yatırımların hepsi gümrük muafiyetinden ve yatırım indiriminden istifade ediyor. Sermaye sınıfına sağlanan bu bağımsızlıklardan doğan devletin vergi kaybı ise 100 milyonlarca lirayı buluyor.

Devletin bu resmi belgeleri bir gerçeği vurguluyor. Türkiye'de sanayi şu yada bu yolla dışa bağımlı olarak gelişiyor. Yapılacak yatırımlarda kullanılacak en basit teknoloji bile dışarıdan getiriliyor. Teşvik belgesi alan bu firmaların bir kaçına gözetmek bu gerçeği görmek için yeterli. Bugüncü işleyerek un üretmek için 1 milyon dolara gerek var. Hacı Ömer Sabancı Holding'in, ceket, pardesü ve pantolon üretimi için ihtiyaç duyduğu döviz miktarı 7 milyon dolar. Örnekleri çoğaltmak olanaklı. İç çamaşırı konfeksiyonu için 670 bin dolarlık yatırım malına gerek var.

Dışarıdan getirilen yatırım mallarının, üretimde kullanılabilmesi için de dışa bağımlılık şart. Bozulan makinelerin yedek parçaları ancak makinelerin alındığı ülkelere getirilebilir. Genellikle bazı hammaddeler de, bu makinelerin üretimde yer alması için ithal edilmek zorunda. Tüm bu olgular Türkiye'nin ne denli dışa bağımlı olduğunu vurguluyor.

Dışa bağımlılık gerçeğini herhalde Demirel bile kabullenir. Kabullenirse de Şevket bey kendilerini bu konuda tenvir edebilir. Bu gerçeği bir türlü kabullenmek istemiyenlere ise ancak Demirel'e başvurmaları salık verilebilir.

Semih Erbek 11 Şubat çarşamba günü öldü. Semih, öldürücü yarayı 3 Ocak günü almıştı. Serseri bir kurşun değildi Semih Erbek'i canevinden vurup ölüme götüren kurşun. Silahlı kullananlar profesyonel katillerdi. Silahsız, savunmasız öğrencilere yaygın ateşi açmışlardı. Hem de Genelkurmayın önünde. O günden 11 Şubat'a kadar ölümler pençeyle Semih Erbek. Oysa bir kaç ay önce bir başka cinayete kurban giden Halil Pelitöz ve Cezmi Yılmaz'ın cenazelerine katılmak üzere İstanbul'a gitmişti. Cenazedeki olaylar sırasında, baştan sona bir yığılılık ve disiplin örneği olmuştu Semih Erbek.

BİR EMNİYET MÜDÜRÜ

Emniyet Müdürlüğünün son günlerdeki en başarılı faaliyeti, öldürülen kişilerin ailelerini bulup onları "ikna" etmeye çalışmak. Ankara Emniyet Müdürü de Semih Erbek'in ölümünden sonra, babası Macit Erbek'i buluyor. Bir saat kadar görüşüyor. Emniyet Müdürünün Macit Erbek'ten istedikleri şunlar: Ankara içinde cenaze töreni yapılmaması, engelleriz. Cenazeyi öğrencilere vermeyin, SBF'de silahlı yüzelli öğrenci var. Olay çıkar, ölen olur. ODTÜ girişinde tören yapmayın, bizim koruyuculuğumuzda doğrudan Bursa'ya gidin.

Semih Erbek, yaralı iken babasına son arzusunu söylemişti: Ölürse, törenin ODTÜ'de yapılmasını istiyordu. Macit Erbek bunu söylüyor Emniyet Müdürüne. Şehir içinde törene zaten niyetleri yoktur, ama ODTÜ'de tören

yapılacaktır. Törene öğrencilerin katılmasına gelince; bir insanın cenaze törenine arkadaşlarının katılmasından doğal ne olabilir ki? SBF'deki silahlı 150 kişi konusunda da şöyle diyor Macit Erbek: "Silah taşımak suçtur, böyleyse gidin bunları yakalayın. Ve ekliyor: Olay çıkmaması, sizlerin ortalıkta az görünmenize bağlı.

BİR REKTÖR

11 Şubat Çarşamba günü akşam üzeri bir ODTÜ öğrenci temsilcisi Rektör Somer ile ilişki kuruyor. Temsilci, şehirde olay çıkmamasının sağlanması ve Semih'in son arzusunun yerine getirilmesi için törenin ODTÜ'de yapılmasını gereğini söylüyor.

ODTÜ'nün ünlü Rektörü Tarık Somer cevap veriyor: Böyle bir şey olsa okulda karşıt gruplar arasında çatışma çıkar. Karşıt gruptan ölen olursa kalkan onlar da okulda tören izni ister. Bu, onların hakkı olur.

Somer'in tavır oldukça serttir. Öğrenci temsilcileri okulda çatışma çıkarak "karşıt grup" bulunmadığını söylerler. Somer de bilmediktedir bunu. Ama bir kılıf bulmak zorundadır. Sonunda Somer, nizamiyede yapılacak bir törene katılmayacağını söylüyor.

Macit Erbek gece saat 22.00 civarında Rektör Somer'e telefon ederek isteğini, daha doğrusu oğlu Semih Erbek'in isteğini tekrarlıyor. Bundan sonra, Emniyet Müdürü ile kısa bir telefon görüşmesi yapan Rektör Somer'in cevabı yine olumsuz.

Bunun üzerine törenin Nizamiyede

yapılmasına karar verildi. Oradan da Bursa'ya hareket edilecekti.

OLAYLAR BAŞLIYOR

12 Şubat Perşembe sabahı saat 10'da Adli Tıp önündeydi Erbek'in yakınları ve arkadaşları. Tabii bir de üç araba dolusu toplum polisi.

Macit Erbek ve Semih'in dayısı Kutlu Payaslı polis yetkilileriyle konuşuyorlar: En ufak bir olay çıkmayacaktır, yeter ki polis müdahale etmesin. Oysa, öğrencilerin Tıp Fakültesi'nin kapısına kadar cenazeye eşlik etmek istemeleri üzerine polis müdahale ediyor ve olaylar patlak veriyor. Sorumsuz eller tetiğe asılıyorlar.

Olaylar, Tıp Fakültesi'nin önünde başlıyor, ama orada bitmiyor. Cenaze ODTU'ye doğru yola çıktıktan sonra polis tekrar yol kesiyor. Polis cenazeyi ailesinin ve arkadaşlarının elinden alarak kaçırıyor. Acılı aile ve acılı arkadaşlar bu kez cenaze peşinden koşmak zorunda bırakılıyorlar.

Filmlerde görülen cinsten bir kovalamaca başlıyor. Kaçan polis, kaçırılan bir cenaze, kovalayan da cenaze sahipleridir. Erbek ailesi oğullarının cenazesini bu şekilde kendilerinden kaçırılmasını engellemeye kararlıdır. Ata-

türk Orman Çiftliği civarında takip bitiyor. Erbek ailesi, kendilerinden kaçırılan cenazeyi yakalıyor.

Polis takviye ihtiyacıdır. 2 araba daha toplum polisi geliyor olay yerine. Ancak cenazeyi alamıyorlar Erbek ailesinin ve arkadaşlarının elinden. Polisin amacı cenazeyi alıp Eskişehir yolu üzerinde uzak bir yerde bırakıvermekti ortaya.

Yollar kapatılmıştır. Kutlu Payaslı'nın getirdiği ambulans ve birkaç araba patikalardan Eskişehir yoluna çıkabiliyorlar ancak. Bu arada polis, Eskişehir yolunu kesmiştir. Erbek ailesinin geri kalanı ulaşamıyor bu yüzden cenazeye. Cenaze, Eskişehir yolunun 16. kilometresinde bekliyor.

Erbek ailesi ve polisler tartışmaya devam ediyor. Bu arada bir iki polisin gözyaşlarını tutamadığı görülüyor. Trafik açılıp, ailenin geri kalanları cenazeye yetişmedikçe yola çıkılmayacağı söyleniyor polislere.

Bunun üzerine polisler yolu trafiğe açmak zorunda kalıyorlar. Diğerleri de olay yerine ulaşıyorlar. Cenaze Bursa'ya doğru yola çıkıyor.

Bütün bu olaylar sırasında, polislerle tartışılırken, Macit Erbek'in en çok sorduğu soru şuydu: Semih vurulurken neredeydiniz?

HAVA DEĞİŞİMİ RUH HASTALARINA YARAMIYOR

Sovyetler Birliği'nin "rejim aleyhtarı" kişilere, özellikle aydınlarla karşı "acımasız" bir baskı politikası uyguladığı öteden beri söylenir durur. Batı basınının başını çektiği bu yaygara furyası Türkiye'deki kimi basın kuruluşları ve özellikle son zamanların TRT'si tarafından da benimseniyor.

Ama ortada pek düşünülmeyen, akla gelmeyen bir nokta var. SSCB'de olmadık "cefa"ları çeken, akıl hastanelerine "kapatılan" bu kişilerden çoğu daha sonra "hürriyeti seçiyor". Peki, bu kişilerin hürriyet içindeki yeni yaşantıları nasıl? Bunun üzerine giden pek yok.

Ortadaki karanlığı aydınlatmak için Sovyet yazarlarından N Yefimov'a başvurulmuş. Yefimov'un aşağıdaki yazısı, "esareten kaçan" bu kişilerin sığındıkları ülkelerdeki durumlarına örnekler veriyor:

Sovyetler Birliği'nde güvâ "farklı düşüncede olanlar"ın ahkonulduğu akıl hastanelerinin bulunduğu Batı basınında kopartılan gürültüler biliniyor.

Bu saçmalara daha en başından bile inanmak mümkün müydü ki zaten? Kaldı ki, bize neden hastaneler gerekli olsun ("hastane" sözcüğü yalnız çoğul halde kullanılmaktadır) eğer ülkede aykırı düşünenler, bu bayların kendi sayılarına göre 8-10 kişiyse? Hastane değil, küçük bir bölüm yeter de artardı bile.

Üstelik bu kişilerin çoğunluğu şimdi Batı'dadırlar: Kalkanlarına ise, açtıkları ki, bir tek koğuşu bile yeter.

Sovyetler Birliği'ni terkedenlere ne olmuştur?

BATILI PSİKİATRİSLERE İŞ ÇIKIYOR

Batı basınının kendisini cansiperâne koruduğu Volgin-Yesenin, SSCB'den ayrılmadan önce 8 kez akıl hastanesine başvurmuştur. Geçen savaş sırasında, hastalığı yüzünden ordudan ayrılmıştı. Emekli maaşını almakta ve SSCB'de akıl hastaları için tanınan öteki haklardan yararlanmaktaydı. Dokuzuncu kez, ama bu defa Batı'da, Roma'da psikiatri kliniğine başvurmuştur. Şimdi ABD'nin psikiatristleri uğraşmaktadır kendisiyle.

Tsukernan'ın başına da aynı şeyler gelmiştir; Tel-Aviv'e gitmiş ve burada bir psikiatri kliniğine yatırılmıştır.

Titov, iki ay psikiatri kliniğinde tedavi görmüştür; Roma'da ve daha sonra Paris'te.

Yakobson, İsrail'de de kurtulamamıştır psikiatristlerin elinden.

Faynberg, Paris'te benzer bir hastanede bulunmuştur.

Stroyeva, aynı hastaneye başvurmuştur. Hastaneden çıkarken de, hastalığının olağan nöbetlerinden biri tutmuş ve canına kıymıştır.

Batı'ya kaçtığından daha ilk günü, deha yönünden olsa olsa L. Tolstoy ve F. Dostoyevski'nin kendisiyle karşılaştırılabileceklerini söyleyen Tarsis, Batılı doktorlarca da ruh hastası bulunmuş ve uzun süre tedavi edilmiştir.

Ve burada insanı şaşırtan bir nokta ortaya çıkıyor; Bu kişiler Sovyetler Birliği'nde buldukları ve ara-sıra da tedavi edildikleri dönemlerde, tüm Batı basını, "akıl hastanelerinde zorla ahkonulma"yı lanetleyerek, bu kişilerin koruyucu melege kesilmişti.

Bugün aynı kişiler Batı'dadırlar ve yine hastanelere düşmektedirler. "Koruyucular" nereye kaybolmuşlardır? Neden birden-bire onların kaderleriyle, sağlıklarıyla ilgilenmeyi kesivermişlerdir? Ne olmuştur?

KANDIRILANLAR

Moskova'da görev yapan Batılı gazeteciler, bunların yalanlarının, farklı düşüncede olanların yalanlarının kurbanı olduklarını söyleyebilirler. Gerçekten de aldatılmışlardır onlar. Örneğin Krasin ve Yakir, hiç bir şeyi olmayan, sağlıklı kişilerin akıl hastanelerine kapatıldıklarını söylemekle yalancılık ettiklerini itiraflarıyla açıklamışlardır.

Ama bu asıl önemli olanı açıklamamaktadır; Batılı gazeteciler neden kendi kendilerini böylesine canla-başla aldatırlar ve gerçeklere gözlerini yumdular?

1973 yılında, 8 ülkeden 13 Batılı psikiatrist Moskova'da Sovyet meslektaşlarıyla birlikte ortak bir konsültasyon yapmışlardır; Sabahın akşamına değin bütün bir gün, Batı basınında adları geçen hastaların hastalıklarının tarihçesiyle ilgilenmişlerdir.

Vardıkları sonucu İsviçreli ünlü psikiatrist Y. Anget şöyle özetlemiştir; Farklı düşüncede olanların hastanelere kapatıldıklarını bildirirken, basın gerçekleri çarpıtmaktadır. Vak'alarını öğrendiğimiz kişilerin hepsi ruh hastasıdır."

Bugün Batı'da üzerinde çok yazılmakta olan sarmaşık hastalığı vak'ası bu kişilerde görülmüştür.

Ve bir kez daha; Bir tek Batılı gazeteci bile psikiatristlere -artık bu kez Batılı psikiatristlere- giderek olayı soruşturmamış, ufaklık da olsa bilgi vermemiştir. Neydi acaba onlara engel olan?

VE KANDIRILAMAYANLAR

Bununla birlikte tüm Batılı gazetecileri suçlamak da haksızlık olur. Batı Alman dergisi "Spigel" in Moskova muhabiri olan Norbert Kuhinke şunları yazmıştır örneğin: "Ne denli kolay!... Git bu adamlara, ve söylediklerinden ne işine geliyorsa onu yaz. Gerçekle ilgili olmayan bir sürü şey düzelebilir onlar senin için... Ben böylelerine hizmetin karşısındayım. Çünkü bunların bir hiç olduklarından, kimseyi temsil etmediklerinden eminim. VE yine çünkü, Batı ile Doğu arasındaki uçurumu derinleştirmeyi değil, karşılıklı anlayış yolu arayıp bulmayı kendime şaşmaz görev biliyorum."

Sakin bizim "koruyucular"ın tamamen değişik bir amacın peşinde olmalarının altında yatan da bu olmasın.

N. YEFİMOV

UÇTU UÇTU

METİN Ç

nomi ve Kalkınma Şirketi" adlı bir şirket kuruyor. Newsweek dergisinin 23 Haziran 1975 tarihli sayısında açıklandığına göre, Northrop yetkilileri Lockheed'in aynı yolda başarılı bir deneyinden sonra buna karar vermişler. Yani, Northrop da az değil.

Lockheed başkanı Haughton da bundan yakınıyor. Son günlerde firmasının bu kadar ön plana çıkmasını hayretle karşılıyor Haughton. Çünkü başkaları da aynı işi yapıyor. Ama daha sonra Haughton, şirketinin bu kadar ön plana çıkmasının nedenini buluyor ve açıklıyor: Durumu kritik bulunan Lockheed, son dört yılını devletçe sağlanan 195 milyon dolarlık kredi ile atlatıyor. Acaba hassasiyet bundan mı? Ama olmaması gerekir diyor Haughton ve şöyle savunuyor şirketini: "Rüşvet verdik ama, devletin sağladığı bu kredilerden vermedik. Başka yerden

Uçak, gerçekten çok önemli. Bu önem, savaş sanayiinin önemli bir parçası olmaktan geliyor. Gerçi uçakların bir bölümü sivil taşımacılık amaçları için üretiliyor. Ama yine de kapitalist ülkelerde sivil uçak imalı, savaş sanayiinin bir parçası. Bunun gerekçesi Milli Savunma Bakanlığının bir yayınında şöyle açıklanıyor: "Sivil uçak motorları, askeri siparişler olmadan gelişemez. Başka bir deyişle, askeri siparişler olmasa, gittikçe güçlenen ticari uçak motorlarının geliştirilmesi imkansız hale gelir. Uçak motorları endüstrisinin ekonomik olarak çalışabilmesi için toplam siparişlerin % 50'sinin savunma amaçlarıyla olması gerekmektedir." (Atlantik ittifakı içinde Havacılık Endüstrisi, MSB Yayını, s.5)

90 MİLYARLIK PAZAR

Tekelci kapitalizm çağında yaşıyoruz. Dünya-da, askeri ya da sivil amaçlar için uçak üreten firmaların sayısı öyle çok değil. Bu alanda söz sahibi olarak kabul edilebilecek 5-6, bilemediniz 10 firma var.

Tekelci kapitalizmin, çokuluslu tekellerin ne olduğu bu yazının konusu değil. Savaş harcamalarının, bu arada uçak imalat ve satışlarının kapitalist ülkeler açısından taşıdıkları önem biliniyor. Ancak yine de küçük bazı örnekler vermekte yarar var.

Vietnam savaşının sona ermesinden sonra ABD tekelleri ciddi bir satış bunalımı ile karşı karşıya geldiler. Gerçekte, bunalım Vietnam savaşının sona ermesinden önce başlamıştı. Bir örnek: Kissinger 1971'de Çin'e gidiyor. Dönerken Çinlilerin 10 adet Boeing 707 satınalma önerilerini de birlikte getiriyor. Bu uçakları imal eden Mac Donnell-Douglas firması. Firma, 1968-72 yılları arasındaki kriz dolayısıyla, tesislerinde çalışan 61 bin işçiye yol vermişti. Böyle siparişler ve satışlar, krizdeki tekeller için gerçekten iyi bir fırsat.

1973 yılı rakamlarına göre dünya uçak sanayiinin % 80'ini elinde tutan ülke ABD. Bu kolda çalışan işgücü sayısı, yine 1973 rakamlarına göre 950 bin kişi. Amerikalı uzmanlar tarafından yapılan bir araştırmaya göre, dünya uçak piyasası 1973-83 yılları arasında 29 bin askeri uçak talep edecek. Bu, yaklaşık olarak 90 milyar dolarlık bir pazar anlamına geliyor.

Bu pazar en çok ABD tekellerini ilgilendiriyor. Çünkü yukarıda söylenildiği gibi eldeki verilere göre ABD tekelleri, kendi piyasalarının tamamına, Avrupa piyasalarının % 81'ine ve dünyanın geri kalan piyasalarının % 92'sine sahip durumdadalar.

Kapitalist sistemin motoru, kâr. Ekonomik ve politik gelişmeleri belirleyen ana etken, daha çok kâr dürtüsü. Tekelcilik ve tekeller "daha çok kâr" sloganının gerçekleştirilmesinde yeri doldurulmaz kurumlardır. Ancak daha çok kâr dürtüsü, tek başına, bu kârın realize edilmesini, yani satış garantisi etmiyor. Satış ya da pazar sorununun da ayrıca çözümlenmesi gerekiyor. Günümüzde, satış bunalımını ağırlaştırıcı etkenler eskisine kıyasla daha çok gündemde. Bu etkenlerin başında, dünya sosyalist sisteminin gelişip güçlenmesi, emperyalizmin sömürü alanlarının daha da daralması geliyor.

Yukarıdaki etkenler, emperyalizm üzerinde ikili bir etkiye sahip. Emperyalist sistem bir yandan gelişen düşmanı karşısında kendi iç çelişkilerini ikinci plana atmak isterken, öte yandan sömürü alanlarının daralması aralarındaki rekabeti körükliyor.

Çünkü dev tekellerin kendi iç pazarları hiç bir zaman yeterli değil. Örneğin ABD'deki 50 çokuluslu tekelin 1970 yılı satışlarının ortalama % 33'ü yabancı ülkelere yapıyor. Kimi tekeller için bu oranın % 75'e kadar çıktığı da oluyor.

"SİSTEM ANALİZ" Lİ UÇAKLAR

Tekeller için dış satışlar çok önemli. Uçak tekelleri de çok önemli tekeller. Dolayısıyla ABD ve diğer emperyalist ülkelerin dış pazarlara uçak satışları da çok önemli. Bu, firmalar arasında kıyasıya bir rekabeti getiriyor. Ancak bu rekabeti, kapitalizmin o ünlü serbest rekabeti ile karıştırmamak gerekiyor. Bu rekabet, başka rekabet. İçinde sanayi casusluğundan, sağa sola para yedirmeye kadar her yol, yöntem var.

Amerika'dan, rekabete bir örnek: ABD, üretimi ve pazarı körükleyebilmek için sürekli "yenilik" peşinde koşmak zorunda. Öyle ki, "mükemmel" denilen bir savaş uçağı hemen "demode" olabiliyor. Üretici firmalar da bu "yenilik"lere ayak uydurmak zorundalar. Yoksa pazar kaybedecekler. Bu korku, uçak üreticisi firmalar arasında bir it dalaşı çıkarıyor ortaya.

Bir zamanların en gelişkin uçağı diye bilinen F-4 Phantom uçaklarını Mac Donnell-Douglas firması üretiyor. Bu uçağın 1970'lerin başındaki değeri 4.5 milyon dolar. Ama bunların yerini daha sonra Grumman firması tarafından üretilen F-14 ler alıyor. F-14'ün değeri 13 milyon dolar. Fiyatlar arasında 8 milyonluk bir fark var. Ama, uçakların arasında doğru dürüst bir fark yok. Daha sonra, Mac Donnell-Douglas F-15'i çıkarıyor ortaya. Bu kez ilk raundun galibi Grumman'ın "Tomcat"i, ikinci raundu F-15'e karşı kaybediyor.

Uçak rekabetinin başka ilginç örnekleri de var. Türkiye'de son günlerde adı çok duyulan Lockheed'den bir örnek: Lockheed daha önce helikopter üzerinde hiç çalışmamış. Ancak ABD Hava Kuvvetlerinin yıllık bir helikopter siparişi karşısında hiç te geri kalmıyor. Ortaya bir helikopter modeli ile çıkıyor ve ekliyor: Benim helikopterimde "bakım durumu güvenilirliği" ve "hayat devresi maliyeti sistemleri" geliştirilmiştir diyor. Alt tarafı, kararı "sistem analizi"nden pek haberi olmayan kişiler verecek. Bu sözleri duyunca "vay canına" deyip kapılınveriyorlar Lockheed'in teklifine. Yani, Lockheed'in tek kozu rüşvet değil.

"VERDİĞİMİZİ ALIYORUZ"

Bütün bunlar, uçak şirketleri arasındaki rekabetin nispeten dürüst yolları. Özellikle dış pazarlarda geçerli olan yöntem ise başka. Bu yöntemlerin içinde rüşvet de var.

Rüşvet olayı ülkemizde kamu oyununa yeni yansdı. Oysa rüşvet olayı ne yeni ortaya çıkıyor, ne de yalnızca uçak şirketlerine özgü. Yalnızca, işin ucunda daha çok para olduğu için, uçak şirketleri daha çok mastaflı göze alabiliyorlar. Örneğin, New York Times gazetesinin 13 Eylül 1975 tarihli sayısında açıklandığına göre Merck and Corp. adlı bir ilaç şirketi 1974 yılında Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde rüşvet olarak 140 bin dolar dağıtmış. Lockheed'in 16.8 milyon dolarına kıyasla ne ki?

Lockheed firması başkanı Raughton, ABD Senato komitesinin karşısına ilk kez 1975 yılının sonlarında çıktı. Oysa aynı yılın Haziranında Northrop firması yetkilileri, iki Arap generaline rüşvet teklif ettiklerini kabul edip, generalerden açıkça özür dilediler. Olayın ortaya çıkmasının nedeni, ödenen rüşvetin generalere ulaşmaması. Northrop yetkilileri, parayı bir aracıya ödediklerini, aracının bu parayı alıp ortadan kaybolduğunu söylüyor. Arap generaleri buna kızıştı olacaklar. Aynı Northrop uçak satışlarının etkileyecek politikacılara rüşvet dağıtma işinde aracılık etmek üzere İsviçre'de "Eko-

Haughton: Verdığımızı alıyoruz

bulduk verdik. Üstelik, rüşvet sonucu satış gerçekleşirse, verilen rüşvet miktarını mal fiyatına ekliyoruz. Böylece de geri alıyoruz." (Newsweek 6 Eylül 1975)

ABD'DE KAYBEDEN NEREDE KAZANIR?

Amerika'da, uçak şirketleri arasındaki rekabet ve bu rekabetin doğal uzantısı sayılan rüşvet olayları bu minval üzerine sürüp gidiyor. Son bir örnekle Türkiye'ye dönelim.

1975 yılında ABD Hava Kuvvetleri elindek F-15 uçaklarını takviye etmek istiyor. Bunun için iki aday var: General Dynamics'in F-16'sı ile, Northrop'un F-17'si. Siparişi alan firmaya ikbal kapıları açılacak. Çünkü yüklü ABD siparişlerinin yanısıra, ABD hava kuvvetlerinin yapacağı tercih, uçak alımı için 2 milyar dolar ayıran Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç'in tercihini de etkileyecek. "İnhale"yi kazanmak, yirmi yıllık bir süre için toplam 20 milyar dolarlık satış ve 75 bin kişilik istihdam demek.

ABD Hava Kuvvetleri, tercihini General Dynamics'in F-16'sından yana kullanıyor. Northrop için herşey bitti deniyor. Ama Northrop yetkilisi hiç de öyle düşünmemektedir. Şöyle diyor yetkili: "İlk raund bir anahtarlık gerçekten. Ancak daha önemizde ikinci, üçüncü, dördüncü raundlar var, NATO'su var, Deniz Kuvvetlerinin siparişleri var ve nihayet "üçüncü dünya ülkeleri" var.

Ve bu yetkilinin değindiği NATO ve "üçüncü dünya ülkeleri"nin içinde Türkiye de var.

BİZ NİYE YAPMAYALIM?

Türkiye'de uçak sanayiinin geçmişi, kapitalist sistemin mantığını, kapitalist gelişimin dinamizmini olanca açıklığı ile sergiliyor. Belirli ölçekteki girişimlerin gerçekleşmesi bir finansman ve pazar

TURK NE UÇTU ?

HAOĞLU

sorunu. Bu da kapitalizmin, burjuvazinin gelişkinlik düzeyine bağlı. Kapitalist sistemin iç mantığından bağımsız sanayileşme girişimlerinin sonu pek hayırlı olmuyor.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yayınladığı "50. Yılda Türk Sanayii" adlı Çalışmanın "Uçak Sanayii" bölümünde, yazılanlara göz atalım:

Türkiye'de ilk uçak fabrikası "Atatürk'ün ileri görüşü ile" 1925 yılında Kayseri'de kuruluyor. Fabrikanın adı "Kayseri Tayyare Fabrikası". İmalat, tahta gövde esasına göre yapılıyor. Ancak daha sonra uçak imalinde madeni gövde esas olunca, "ileri görüş" sonucu gerçekleştirilen bu girişim sonuçsuz kalıyor. Fabrika, "Kayseri Uçak Tamirathanesi" olarak faaliyetini sürdürüyor.

İnşaat müteahhidi Nuri Demirağ'ın yine "ileri görüşü" bir girişimi sonucunda kurduğu uçak fabrikası ise 1952 yılında kapanıyor.

Türk Hava Kurumu 1940'larda lisans alarak uçak motoru yapımına başlıyor. Bu fabrika kapanmıyor, yalnızca faaliyet alanını değiştiriyor. Uçak yerine traktör motoru yapıyor. Büyük bir üretim esnekliğine sahip olduğu anlaşılan bu fabrika 1950'ler Türkiye'sinin daha acil bir ihtiyacına cevap veriyor.

"HALKA AÇIK" UÇAK SANAYİİ

Uçak sanayiinin daha ciddi ölçüler içerisinde gündeme gelişi 1970'lere rastlıyor. 1973 yılında uygulama alanına giren III. Beş Yıllık Plan, sorunu "tamirhane" değil "imalat" düzeyinde ele alıyor ve uçak imali için destekleyici nitelikte bir pazarın ortaya çıktığını ekliyor.

Plancıların bu yargıları, Türkiye burjuvazisinin geldiği noktayı ve bu noktadaki tercihlerini yansıtır. Odalar Birliği bu tercihleri şöyle ifade ediyor: "Sadece ithalata dayalı bir silahlanma yeterli değildir... Uçak sanayii kamu tarafından gerçekleştirilebilir. Ancak, yan sanayi olarak özel kesimi besler.. Lisansa ve önemli girdilere ihtiyaç vardır." (Milliyet, 3 Mayıs 1975)

Türkiye burjuvazisi, uçak sanayiinin tamamen özel kesime devredilemeyeceğini, üstelik kendisinin de bu yükü kaldıracak durumda olmadığını biliyor. Yine de iş, büyük iş; kıyasından köşesinden bulaşmak istiyor. Bulaşma yöntemi yalnızca yan girdilerin imalatını üstlenmek değil. Başka bir yol da varakıllarda.

Türkiye'de uçak imali yetkisi Türkiye Uçak Sanayii Anonim Şirketi'nin (TUSAŞ) elinde. TUSAŞ'ın % 45 hissesi Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'na ait. % 55 hisse ise Devleti temsilen Maliye Bakanlığının elinde. Uçak Maliye Bakanlığının elindeki bu hisseler "uygun görüldüğünde İktisadi Devlet Teşekküllerine devredilebilir" deniliyor. Peki, iktisadi devlet teşekkülleri ne olacak? Onun ne olacağını cevabı son zamanlarda çok zorlanıyor. DPT açıkça söyledi: Bu kuruluşların "halka açık" holdingler haline getirilmesi "uygun olacaktır". Böylece 80 milyar liralık bir ek kaynağın yaratılacağı umuluyor. Gerekçe de "savaş sanayiinin finansmanı" olarak gösteriliyor. "Halka açık" olmanın ne anlama geldiğini ise Türkiye'de artık herkes biliyor.

PARALAR HAZIR

Türkiye'deki uçak savaşının iki yönü var. Satın alınacak uçaklar hangi firmadan alınacak, bir. Kurulacak uçak sanayiinde lisans, ana girdi ya da ithal tercihi hangi firmadan yana kullanılacak, iki.

Batılı dev tekellerin Türkiye'de uçak sanayiinin kurulmasına karşı çıkacakları tezi pek doğru değil. Çünkü çağdaş teknolojinin gerisinde kalmamanın yıkım demek olduğu bu dalda, Türkiye'nin emperyalist sistemin içinde kaldığı sürece kendi bağımsız teknolojisini geliştirme olanağı yok. Türkiye'de uçak sanayii en başından montajcılığa mahkum. Bunda kuşku yok.

Kıbrıs bunalımı ve ambargo sorunları batılı tekellerin pazar savaşı ile birleşince, uçak konusunda Türkiye odak noktalardan biri haline geliyor. İrmak hükümeti ile başlayalım.

İrmak hükümeti 1975 bütçesini sunuyor. Ordunun silah ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan Re Mo planı uyarınca, Türkiye 1975 dahil dört yıl için 23 milyar TL. ödenek ayıyor. Savunma Bakanlığı temsilcisi Nazmi Yavuzalp'in önerisine Bakanlık Olarak katıldıklarını söylüyor zamanın Maliye Bakanı Gürsoy. Ayrıca, hükümete, bu harcamaları gerekli görüldüğünde her yıl % 50 artırma yetkisi de verilmektedir.

Artık Türkiye'de tatlı bir pazar olmuştur. General Dynamics'e karşı yenilgisini telafi etmek isteyen Northrop'dan, verdiği rüsveti fiyata ekleyip geri alan Lockheed'e kadar uçak şirketleri Türkiye'nin de peşinden koşmaktadır. Hatta ortaklık uçak şirketlerinin baskısı sonucunda ABD'nin ambargoyu kaldırmadığı söylentileri dolmaktadır. Çünkü, ambargo karşısında ABD'li tekellerin Türkiye'ye silah satmasını önlüyor hiç bir hüküm yoktur.

SAVAŞ BAŞLIYOR

İrmak Hükümeti dönemi, baskıların, girişimlerin, sondajların en yoğun olduğu dönem. İrmak hükümeti derleme bir hükümet. Yabancı firmalar, satış ya da imalat kararını böyle bir hükümetten daha kolay çıkartacakları kanısındalar. Başka bir deyişle, "kapanım elinde kalıyor". Sonunda, İrmak hükümeti "savaş sanayii konusundaki temel tercihleri bir sonraki hükümete bırakarak" sorumluluktan sıyrılıyor.

Hollanda Prensi: Veren memnun, alan memnun

Bundan sonra başı daha çok Northrop ve Lockheed tarafından çekilen bir savaş sürüp gidiyor. Emekli generaller, günlük gazeteler giriyor işin içine. Bazı kişilerin, bazı gazete bürolarına gelecek şu ya da bu şirketin mamulatını övücü yazılar bırakıp gittikleri söyleniyor. Kimi Lockheed'ceiler olarak tanınıyor, kimi Northrop'ular. Lockheed rüşvet olayının üzerine en çok gidip "açıklama" isteyenlerin arasında Northrop'ular -ya da üçüncü bir boyut olarak beliren General Dynamics'iler- var.

Tarafların elindeki kozlar aşağı yukarı eşit. Ya da öyle görünüyor. Çünkü TUSAŞ'ın kuruluşu

Northrop YF-17

yıllar öncesine rastladığı halde, imal edilecek uçak tipi seçilmiş değil. Oysa 1973 yılında, Muhsin Batur "kendi uçağımızı kendimiz yapacağız" dediğinde, söz konusu firmanın "best-ht yarışında bizlere birincilik kazandıran" F-5 yapımcısı Northrop olduğuna kesin gözü ile bakılıyordu. Ancak daha sonra bu alanda hiç bir gelişme olmadı. Oysa aynı günlerde Batur'un muhtıra arkadaşı Gürler de uçak sanayiinin "hemen" kurulmasından yana olduğunu söylüyordu.

General Dynamics'i savunuların da katılması ile kızışan Northrop-Lockheed savaşı sürerken, 12 Mart "sanıklarından" Kabibay'ın bir emekli generale kurdukları Mirage aracısı şirket sahneye giriyor. Ancak, diğerleri kadar gürlü koparamıyor.

Gazetelerde haber üzerine haber çıkıyor. Bir gazeteğe göre, "Türk yetkililerinin üzerinde durduğu en ilginç teklif F-104 uçaklarının yapımcısı Aeritalia-Lockheed'in teklifi. Ana firma Lockheed, daha sonra Türkiye için Lancer F-204 yapacak". Bu teklifin ne kadar üzerinde durulduğunu bilemeyiz. Ancak haberde doğru olan yer şu: Aeritalia bağımsız bir şirket değil. Lockheed'in Avrupa yatırımcısı, Melen'in son açıklaması hatırlanırsa, F-104'leri nereden aldığımız konusunda fazla kafa yormaya gerek yok.

Lockheed'in "üzerinde durulurken" bir başka gazete Lockheed'e veryansın ediyor. Bu gazeteğe göre aynı "Türk yetkilileri, Yunanistan'da uçak sanayiini kurmak üzere teşebbüse geçmesinden dolayı Lockheed'i mahzurlu buluyorlar"

Bütün bunlar, koku alma duyuvarının gelişkinliği inkar götürmez Babı Ali basınıın uçak savaşına katılış biçimine örnekler. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Ancak, çok sayıda gazetenin ve uçak şirketinin işin içine girmesi, şimdilik tabloyu daha da karartabilir.

ORDU POLİTİKA YAPMAZSA EKONOMİ YAPAR!

Ancak, tablonun çok aydınlık olan yanları da var. Bunlar Türkiye'deki politik gelişmelere ilişkin. İhalelerin kimde kalacağı meselesinin bir yönü. Asıl önemli olan uçak ithali sırasında kurulan ilişkilerin ve genel olarak savaş sanayiinin kuruluşunun taşıdığı politik anlamlar. Türkiye'de "ordunun politika yapması" tartışılır durur. Ancak, ordunun "ekonomi yapması" politika yapmasından başka bir anlam taşıyor. Görülmesi gereken gerçek burada.

Uçak satışları ve savaş sanayii, emperyalizm ve Türkiye egemen sınıfları için, bu ekonomik işlemlerin kendi boyutlarını aşan bir önem taşıyor; burjuvazi-yüksek bürokrat dayanışmasının sağlanması açısından. Türkiye'nin egemen sınıfları, geleceklerinin sarsılmaz güvencesini burada görüyor. İşadamları, Harp akademilerindeki derslere katılarak orduya girecekler. Ordu, dalı budaklı savaş sanayiinde iş hayatına girecek. Bunlar bir madalyonun iki ayrı yüzü. Amaç ise bir: yüksek bürokrasinin sermayeye daha göbekten bağlanması.

Genel doğrultu bu. Bu arada harcananlar, yıprananlar, foyası meydana çıkanlar olacak. Ama bunlar kişiler. Kurumlar arası yakınlaşmalar sürüp gidecek. Buna karşı mücadele edecek güçler ve mücadele çizgisi ise ayrı bir konu.

GÜLTEPE BELEDİYE BAŞKANI AYDIN
ERTEN'İN YÜRÜYÜŞ İZMİR TEMSİLCİSİ
M. AYDAN GEDİKALİ'YE ÖZEL DEMECİ:

YİNELİYORUM: MEYAK VE BENZERİ KURULUŞLAR BİZDEN BEŞ KURUŞ ALAMAZLAR. PARABABALARI İÇİN HALKI SOYMA UĞRAŞLARINDA BİZDEN DESTEK BULAMAZLAR. TÜRK HAVA KUVVETLERİNİ, GÜÇLENDİRME VAKFI İLE MAHKEMELİK OLDUK. NEDENİ, HALKIN TEK UCUZ EĞLENCE ARACI SİNEMALARA SÖZ KONUSU VAKIF İÇİN ZAM KONMASI İSTEMİNİ KABUL ETMEMEM

BEN GÜLTEPE BELEDİYESİNİN BAŞINA TİP'Lİ VE CHP'Lİ GÜLTEPE'LİLERİN OYLARI İLE CHP ADAYI OLARAK GELDİM. BİLDİĞİNİZ GİBİ, GÜLTEPE BELEDİYESİ SEÇİMLERİNİ 1963 YILINDA TİP KAZANMIŞTI. YANI, BANA GÜVENLERİNİ OYLARI İLE BELEDİYE BAŞKANLIĞINA GETİRELEREK GÖSTERENLER SALT CHP'LİLER DEĞİLDİR.

gültepe belediyesi tüm ilericilerin belediyesidir

YÜRÜYÜŞ'e özel bir açıklama yapan İzmir'in Gültepe İlçesi Belediye Başkanı Aydın Erten, Başbakan Süleyman Demirel ve yardımcısı Alparslan Türkeş'i suçlamış ve "Büyük sermaye çevrelerinin emrinde" olarak tanımladığı MC hükümetinin, politikası koşutundaki belediyeleri yasa dışı desteklerle ihy ederken, ilerici belediyelere karşı da yasa dışı engellemelere giriştiğini, bu nedenle belediye sorunlarının sosyo-ekonomik ve politik sorunlardan soyutlanarak tek tek ele alınmaması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca İmar ve İskan Bakanlığı'nın MC yanlısı belediyelerle karanlık parasal ilişkiler içinde bulunduğu da değinen ERTEN, "Bilsinler ki, ellidörtbin nüfuslu ilerici Gültepe halkının belediyesini bu karanlık parasal ilişkilerin içine çekemezler." demiştir.

MEYAK ve Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı gibi kuruluşlarla ilgili olarak da ilginç görüşlerde bulunan Gültepe Belediye Başkanı Aydın ERTEN'in açıklaması şöyledir:

MC Hükümeti kurulduğundan bu yana Türkiye Cumhuriyeti en talihsiz dönemini yaşamakta ve bu talihsizliği, Başbakan Süleyman Demirel ve yardımcısı Alparslan Türkeş tarafından yönetilmesinden kaynaklanmaktadır.

Evet, artık bilinen bir gerçektir ki, Türkiye'yi anarşize sürükleyerek faşist bir dikta kurma ortamını hazırlamakla görevlendirilmiş bulunan kanlı cephenin kanlı başları, görevlerini yerine getirmek için çok tehlikeli bir iş birliği içindedirler. Bu biliniliyor. Nüfuslu kişiler, dışa bağlı CIA ajanlarının ülkede anarşi çıkarma uğraşlarına ortak olamazlar!

Hatırlardadır, 1965 yılında Tabii Senatör Haydar Tunçkanat CIA tarafından hazırlanmış bir "Pasifleştirilecekler" listesi açıklamıştı. Pasifleştirilecekler ise politika sahnesinden silinmeleri öngörülen bu listede bir öğrenci lideri olarak ben de dahil olmak üzere kimler yoktu ki... Ve bu kimselerden bir kısmı (Turhan Feyzioğlu, Orhan Özlük, Ferit Melen) çok geçmeden CHP'den ayrılarak ve Demirel'den yasa dışı yarım milyon lira yardım alarak GP'ni kurdular. Bir kısmı hapislerde çürütüldü, öldürüldü. Benim gibi pek çoğuna da başarısız suikast girişimlerinde bulunuldu. Örneğin bana üç kez silahlı saldırıda bulunuldu. Demek istediğim, CIA'nın Türkiye üzerine planları eskiden beri bilinmektedir. Her ülkede olduğu gibi CIA Türkiye'de de emrinde çalışacak politikacılar bulacaktır ve bulmuştur. Ancak şu kadar ki, Türkiye'deki adamları Hükümet başkanı ve yardımcısı olabilecek etkinlikte politikacılardır. Her ne kadar yardımcısı bu etkin duruma meslektaşları Demirel sayesinde kavuşmuşsa da, bu durum Türkiye için de, bu kişiler için de talihsiz bir durumdur. Evet, Demirel ve Türkeş için de talihsiz bir durumdur. Rüzgâr eken fırtına biçer.

İMAR VE İSKAN BAKANLIĞI KARANLIK İLİŞKİLER İÇİNDE

MC'nin başları giderek ilerici belediyeleri yasa dışı engellemelerle görev yapamaz duruma getirerek tüzel kişiliklerinde ilerici hareketi gözden düşürme savaşı da vermektedirler. Bu savaşın yanı sıra bir başka savaş daha verilmekte ve yine yasa dışı yollardan ve karanlık parasal ilişkiler içine girilerek paralellerindeki belediyeleri kelimenin tam anlamıyla "ihya" etmektedirler. Örneğin İmar ve İskan Bakanlığınca ilerici belediyelerin ve bizim belediyeimizin en doğal talepleri ve alacakları yanıtız, karşılıksız bırakılırken, paralellerindeki bir Altındağ ilçesinin yol ihalesindeki altmış liralık işçi ücreti anlaşmasını anlaşma imzalandıktan sonra her hangi bir yeni ihale yapılmaksızın hafriyatın elle yapıldığı iddiası ile 150 lira şeklinde değişimini onaylayabilmekte ve bu meblağ üzerinden ödeme yapabilmektedir. Oysa işçi makina hafriyatı ile altmış lira almaktadır. Böylece İmar ve İskan Bakanlığı hem milyonlar kazandırmakta hem de kazanmaktadır. Ancak şunu kesinlikle bilsinler ki, ilerici Gültepe'nin belediyesini bu karanlık parasal ilişkilerin içine çekemezler. Sermayedarları daha da büyötmek çabalarına araç edemezler.

Sermayeyi daha da büyötmek çabalarına bir örnek olarak kömür sorununu ele alalım. Hükümet olarak halka yılda yarım ton kömür vermeyi öneriyorlar. Koskoca kış mevsimi yarım ton kömürle geçebilir mi hiç? En azından bir ton kömür gereklidir bir haneye. Bu önerilerinin ve bu öneri üzerinden kömür vermelerinin nedeni, kömür tüccarlarına yaranma çabalarındandır. Belediyeden alınan bir ton kömür vatandaşın kapaısına kadar 225 liraya giderken, kömür tüccarlarından alınması halinde dar bütçeler fazladan üçyüz-dörtüyük lira ödeme durumunda bırakılmakta, tonu beşyüz-altıyüz liraya kadar tırmanmaktadır. Bir kaç kişiyi daha da zengin edeceğiz diye bu şekilde halkın kesesine uzananlar, sağlıkları ile oynayanlar, en azından alçaktırlar. Ve zaten alçaklık, dışa bağımlılığın da kaçınılmaz sıfatıdır.

BELEDİYE BAŞKANLIĞINA TİP'İN DE OYLARI İLE GELDİĞİMİ UNUTMAM

Ben Gültepe Belediyesinin başına TİP'li ve CHP'li Gültepelilerin oyları ile CHP adayı olarak geldim. Bildiğiniz gibi Gültepe Belediye seçimlerini 1963 yılında TİP kazanmıştı. Yani bana güvenlerini oyları ile belediye başkanlığına getirerek gösterenler salt CHP liler değildir. Biliyorum. Zaten bu, milletvekili seçimleri ile belediye seçimlerinde CHP'nin aldığı farklı oylardan da bellidir. Ve ben de bunun bilincinde üzerime düşen görevi yaparak, ilerici Gül-

tepe halkına layık olabilmek, güvenlerini boşa çıkarmamak için var gücümle çalışıyorum. Bu çalışmamı amacına ulaştırabilmem için yine biliyorum ki, belediye işçileri, memurları ve Gültepe halkı ile diyalogu kaybetmemem gerekir. Bunun da yolunu belediye kapısı önüne, sokağa koyduğum bir cam dolap ile aradım, buldum. Bu cam dolap içine belediye işçisi, memuru güncel politik ve sınıfsal sorunlarını dile getiren yazılar yazıyor, asıyorlar. Ben de yazıyorum. Sorunlarımızı halka böylece iletiyoruz. Hükümet tarafından uğradığımız haksızlıkları iletiyorum. Sınıf mücadelesinde kat ettikleri aşamayı, karşılaştıkları engellemeleri anlatıyor işçiler. Gültepe halkı da belediyemize geliyor, paylaşıyor sorunlarımızı, destek oluyor bize.

Şimdi sorarım: Halkı ile böyleleri organik bir bağ içinde bulunan, bütünleşen bir belediyeyi karanlık parasal ilişkiler içine çekebilirler mi? Bu tip ilişkiler içine çekemeyecekleri gibi, emekçinin, memurun ceplerine uzanan elleri de havada kalır.

Yani MEYAK - Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı gibi kuruluşlar aracılığı ile büyük sermayeye daha da kermeye sağlama çabalarına yandaşlık bekleyemezler bizden. Ben ne MEYAK'a ne de Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'na beş kuruş vermem. Gültepe Belediyesi Türkiye'de MEYAK'a direniş bayrağını açan ilk belediye olma gururunu MEYAK'ın nereye harcandığını, kimlere kredi olarak dağıtıldığını açıklayamayacağı beş milyar liraya koşut zevkle taşımaktadır. Yineliyorum: Bu kuruluşlar bizden beş kuruş alamazlar. Parababaları için halkı soyma uğraşlarına bizden destek bulamazlar. Biz Gültepe Belediyesi olarak bu tip kuruluşların büyük sermayeye kredi sağlama ve politikada eskimiş tüfeklere iş bulmaktan başka bir amacı bulunduğu inanmıyorum. T.H.K. Güçlendirme Vakfı ile mahkemelik olduk. Nedeni, halkın tek ucuz eğlence aracı sinemalara söz konusu vakıf için zam konmasına istemini kabul etmemem. Kabul etmem efendim, zorunlu da kılamazlar.

Son olarak MEYAK hakkında da şunu ilave etmek isterim: Çok anlamsız bir kuruluştur... Ve MEYAK'ı tutturabilirlerse, arkasından İYAK, KİYAK da gelecek. Köy İşçileri Kooperatifi, İşçi Yardımlaşma Kooperatifi gibi yani... Gelecek de gelecek! Pek alâ ama, ya Emekli Sandığı ile SSK'nın görevleri nedir? Onlar ne iş yapacak? Bence MEYAK'ın kuruluşuna gösterilen gerekçeler altında Emekli Sandığı ile SSK'nın görevleri içindedir. Eğer pratikte bu görevi -örneğin konut yapımı gibi- yerine getirmelerine bir engel var ise, SSK ve Emekli Sandığı yasalarına bir madde eki ile ve halkın cebine el atılmadan sorun çözümlenebilir. Çözümlemek istenirse tabi.

Toplarsak, Türk halkı, bir elinde tabanca anarşi çıkartan, diğer eli ile büyük sermayeye yaranmak için halkın cebine uzanan bir MC hükümeti yönetiminde gerçekten en talihsiz günlerini yaşıyor."

İMALAT SANAYİİNİ ÇOKULUSLU ŞİRKETLER Mİ BELİRLİYOR ?

Lockheed Aircraft şirketinin dağıtıldığı rüşvetten, Türkiye'nin payına da 13 milyon düşmesi ve rüşvetin kimler tarafından alındığının merak konusu olması, dolaylı olarak "Çok Uluslu Şirketler" olgusuna da güncellik kazandı. Yıllar boyu giderek gelişen ve güçlenen çok uluslu şirketler, bugün dünya üzerinde şu ya da bu nedenle tartışılıyor. Bazı ülkelerde bu şirketlerin çalışmalarına ilişkin araştırmalar yapılıyor. Üstelik bu ülkeler, bu tür şirketlerin yerleşip boy attığı ana ülkeler olabiliyor. Son olarak Ortak Pazar, çok uluslu şirketlerin faaliyetlerine ilişkin araştırmalar yapmak, bunların yarar ve zararlarını saptamak üzere bir organ kurdu.

Dünya üzerinde bu konuda bu tür gelişmeler olurken, Türkiye'de iktidarlar, uzun yıllar bu olguya kulaklarını tıkadı. Bunların Türkiye'deki faaliyetlerine ilişkin ciddi bir çalışmaya bugün dahi rastlamak olanaksız. Ancak geçtiğimiz yıl, belirli bir çekingenlik içinde ele alındığı her satırında belli olan bir rapor, daha çok bu şirketlerin dünya üzerindeki faaliyetlerine değinmek kaydıyla, Devlet Planlama Teşkilatınca yayınlandı. Ancak satır araları dikkatle okunduğunda bazı gerçekleri su yüzüne çıkarmak olanaklı.

NEDİR BU "ÇOK ULUSLU ŞİRKETLER"?

OECD'ye göre çok uluslu şirketler, "bir ülkeden daha fazla yerde ünitelere sahip bulunan, faaliyetlerinin önemli bir kısmını en az iki ayrı ülkede yürüten şirketler" olarak tanımlıyor. DPT raporunda bu şirketlerin ayrıntı özellikleri şöyle sıralanıyor:

- Şirketin birden çok ülkede yerleşmiş ünitelerinin bulunması,
 - Yatırım, üretim, satış politikalarının, genel bir strateji çerçevesinde tek merkezden planlanması,
 - Ortaklık paylarının değişik milliyetli kişilere dağıtılmış olması,
 - Şirketin büyük sayılabilecek hacimde bulunması,
 - Esas olarak oligopolcü piyasa koşullarında faaliyet göstermesi,"
- Bu özelliklere sahip şirketlerin büyüklüğü konusunda General Motors bir örnek olarak verilebilir. Bu şirketçe yaratılan net gelir yalnızca 14 ülkenin ulusal gelirinden daha düşük bulunuyor. Çok uluslu şirketlerin dünya üzerindeki sayısı ise çeşitli kıstaslara göre değişiyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin bir bürosuna göre bunların sayısı 3000 civarında. Uluslararası Ticaret Odası ise 150 şirketi çok uluslu şirket olarak kabul ediyor. Genelikle kabul edilen 100 en büyük şirketin 58'i ABD'ne; 11'i Batı Almanya'ya; 8'i Japonya'ya; 7'si İngiltere'ye ve 5'i Fransa'ya ait. Bu şirketlerin önemli bir kısmı ise Türkiye'de faaliyet göstermektedir.

ÇOK ULUSLU ŞİRKETLER VE TÜRKİYE

Çok uluslu şirketlerin az gelişmiş ülkelerdeki faaliyetleri zaman içinde belirli farklılıklar gösteriyor. II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla gelişen bu şirketler 1960'lara dek daha çok tarım ve madencilik sektörleri üzerinde duruyor. Daha sonra ise yatırımlar, özellikle imalat sanayiinde yoğunlaşıyor.

İmalat sanayiinde de, metal işleme, taşıt araçları, kimya ve gıda gibi alt sektörlerde faaliyet gösteriyorlar. Türkiye'de çok uluslu şirketlerin sektör itibarıyla dağılımı 1974 sonu itibarıyla şöyle:

Sektörler	Sektörel Paylar
Tarım	0.4
Madencilik	1.2
İmalat	87.2
Hizmetler	11.2

Bu tablodan somut olarak izlenebileceği gibi çok uluslu şirketler Türkiye'de de diğer ülkelerde olduğu gibi büyük ölçüde imalat sanayi ile ilgileniyor. 1960'lardan sonra ise Türkiye'de imalat sanayi, büyük ve önemli gelişmeler gösteriyor. Bu gelişmenin ise, çok uluslu şirketlerin dünya üzerinde

izlediği genel politikadan soyut olduğunu öne sürmek olanaksız. Bu şirketlerin değişen politikasının Türkiye'nin dışa bağımlı montajcı sanayileşmesini belirleyen önemli bir etken olduğu bir gerçek. Ancak hiç kuşkusuz bunu tek başına belirlediği öne sürülemez.

Bu olguyu doğrulayan diğer bir göstergesi de, bu şirketlerin Türkiye'deki imalat sanayi ciro payının 1963'de % 6.9 dan 1973'de % 16.4'e yükselmesi. Bu göstergesi çok uluslu şirketlerin imalat sanayiye yönelik değişen politikalarını açıklıyor.

İmalat sanayi alt sektörleri itibarıyla bu şirketlerin Türkiye'deki yatırım alanlarına göz atarak, dünya üzerindeki genel politikalarına koşut bir manzara görebiliriz. Yatırımlar, başta kimya sanayi olmak üzere, taşıt araçları, elektrikli ev aletleri ve gıda alt sektörlerinde yoğunlaşıyor.

SONUÇ

Bu çok kısa ve somut veriler, emperyalizmin günümüz boyutlarındaki çok uluslu şirketler olgusuna ve bunun

Türkiye uzantılarına açıklık getiriyor. İşbirlikçi burjuvazinin dışa bağımlılık tercihi Türkiye'yi bir bütün olarak emperyalizme teslim ediyor. Bu teslimiyet beraberinde daha da dışa bağımlılığı getiriyor. Çünkü, çok uluslu şirketlere montajcı nitelikte bir sanayinin belirlenmesi, sonuçta, bağımlılık sürdüğü sürece ham, yarı mamul ve mamul maddeler itibarıyla dışa açılmaya da zorunlu kılıyor.

Çok uluslu şirketlerin, girdiği ülkede dilediğince at koşturması gerçeğine uzun boylu değinmeye gerek yok. Bu konular dünya proletaryasının çok yakından bildiği somut olaylarla belgelendi. Önemli çok uluslu şirketlerden en büyük 100 şirket arasında onbirinci sırayı alan İTT ile Allende'nin Şili'sinde oynanan oyun ve onun doğurduğu kanlı faşizmi beşikteki bebekler bile öğrendi. Çok uluslu şirketleri ve bunların girdiği ülkede doğurduğu politik sonuçları çok yakından izlemek, bilmek ve müdahale etmek zorundayız. Burada değinilenler, gelecekte bunların Türkiye'deki faaliyetlerini çok daha yakından izlemeye ve etraflı bilgilenmeye bir başlangıç olsun.

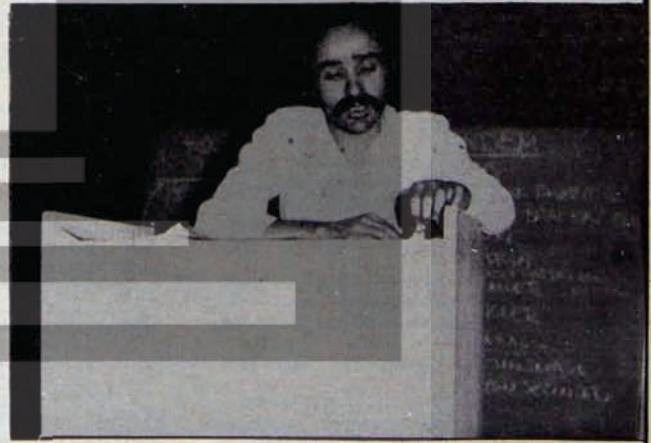
KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI YSE ESKİ İŞÇİLERİNDEN PEYAMI ARIK BİR BASIN TOPLANTISI DÜZENLEYEREK, GENEL MÜDÜRLÜĞE BAĞLI DAİRELERDE YASALARA AYKIRI BİR BİÇİMDE ÜLKÜ OCAKLI KOMANDOLARIN ÇALIŞTIRILDIĞINI İLERİ SÜRMÜŞ VE SÖZ KONUSU KİŞİLERE YAPILAN YASA DIŞI ÖDEMELERİN TESBİT VE DURDURULMASI İÇİN SAYIŞTAY'A BAŞVURULDUĞUNU AÇIKLAMIS-TIR.

Devletin resmi dairelerine her düzeyde MC damgalı elemanların yerleştirilmesi süreci devam ediyor. İşbaşına gelgelmez üst kademe bürokratlarda geniş bir temizlik hareketine girişen MC, daha sonra çeşitli kurumları komando çöplüğü haline getirdi. Bu işi yürüten, MHP'li kanat. En çok bilinen örneği de Devlet İstatistik Enstitüsü. Enstitünün cümle kapısı, enstitü çalışanları çerçevesinde ne yaptıkları bilinmeyen kişilerle dolup taşıyor.

Başka bir örnek de Köy İşleri Bakanlığı Yol Su Elektrik Genel Müdürlüğünden. Kitabına uydurmaya bile çok fazla gerek duyulmadan komandolar işe alınıyor. Genel Müdürlüğe bağlı Makine İkmal Grup Amirliği, niteliği itibarıyla ne yol, ne su ne de elektrik inşaatı yapıyor. Yalnızca, diğer ünitelerin yedek parça ihtiyaçlarını karşılıyor.

Ama buranın amiri bir Ülkü Ocaklı. Adı Ahmet Işık. Ahmet Işık, ne yapıp edip kendi fikirdaşlarına ekmeç kapısı bulmak zorunda. Bu da söz konusu Makine İkmal Grup Amirliği'nin inşaat yapmasıyla mümkün. Ancak bu

DEVLET ANA KİMLERİ EMZİRİYOR ?

Peyami Arıkk: Komandolar nasıl besleniyor?

sayede işçi çalıştırabilecektir. Kılıf bulunuyor: Amirlik, içme suyu inşaatını yürütmektedir! Oysa ne inşaat işi Makine İkmal Grup Amirliği'nin işi ne de ortada bir inşaat var. Ancak, inşaatla çalışma gerekçesi ile 10 komandonun buradan beslendikleri bir gerçek.

"İçme suyu inşaatında çalışan" komandoların kimlikleri şöyle: Mustafa Çakır, Rüstem Taş, Hırfan Haykır, Tanseven Aydın, Efendi Kılıç, İbrahim Şalbaş, Hayati Kandemir, Şeref Kısıma, Hamdi Aydemir, Mustafa Yalçın.

Bu has evlatların çalışmasına dair olur emri iki ayda bir yenileniyor. Ama gelin görün ki, YSE Genel Müdürlüğünün, Yenimahalle Mal Müdürlüğü'ne

söz konusu kişilerin ücretlerinin ödenmesine dair "yazdığı" yazının tarih ve numarası da yoktur ortada.

Komandalara bu kolaylığı gösteren grup amiri Ahmet Işık, diğer işçilere başka davranmaktadır. Örneğin üst mercilerin oluru olmadan işçileri geçici görevlerle başka illere sürebilmekte, işçilere toplu sözleşmelerden doğan izinlerini vermemekte ve hastalanan işçilerin vizite kâğıtlarını imzalamamaktadır.

Has evlatlar 1 Temmuz 1975'ten bu yana "çalışıp" ücretlerini alıyorlar. Belki de "devletin güvenlik kuvvetlerine yardımcı olarak" ek görevle fazla mesaiye de hak kazanıyorlardır.

GEORGES MARCHAIS'NİN

Marchais Konuşuyor

FKP'nin 22. Kongresi, 7 Şubat günü iki kararı oybirliği ile kabul etti. Kararlar şunlar:

"XXII. Kongre, Merkez Komitesi adına George Marchais tarafından sunulan raporu onaylar.

L'Île-Saint-Denis, 7 Şubat 1976. (Oybirliğiyle kabul edilmiştir.)"

"XXII. Kongre,

- George Marchais tarafından sunulan raporu, ve ülkemiz için sosyalizme geçişte özgün bir demokratik yol tanımlayan "Komünistler Fransa İçin Ne İstiyor" adlı nihai belgeleri onaylayarak;

- Proletarya diktatörlüğü kavramının, Fransız Komünist Partisi'nin ülkeye yaptığı önerinin gerçekliğini ifade etmediğini dikkate alarak;

- Bundan sonra proletarya diktatörlüğünün Parti'nin hedefleri arasında yer almasını kararlaştırır.

Kongre, Tüzüğün Giriş'inde bu kararın gerektirdiği değişiklikleri XXIII. Kongreye sunmak için, XXII. Kongre tarafından seçilen Merkez Komitesini görevlendirir.

L'Île-Saint-Denis, 7 Şubat 1976 (Oybirliğiyle kabul edilmiştir).

Aşağıda, her iki kararda da atıf yapılan Merkez Komitesi raporunun ikinci bölümünün "proletarya diktatörlüğü" ile ilgili olan kesiminin geniş bir özeti yer almaktadır.

"PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ" SORUNU

Kongreye daha önce sunulan belge, tasarısı (bkz. Yürüyüş, Sayı 36) sosyalizmin ikinci bir belirleyici şartını daha tanımlamaktadır: "Ancak emekçi halkı temsil eden bir siyasal iktidar, ekonomik ve toplumsal yaşamdaki köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesini sağlayabilir."

Belge tasarısında, uğrunda mücadele ettiğimiz sosyalist Fransa'daki siyasal iktidarı nitelendirmek üzere "proletarya diktatörlüğü" yer almıyorsa, bunun nedeni, "proletarya diktatörlüğü'nün, politikamızın gerçekliğini ve ülkeye yaptığımız önerinin gerçekliğini içine almamasıdır.

Belge tasarısında şunu söylüyoruz:

- Toplumun sosyalist dönüşümünü yönlendirecek olan iktidar, işçi sınıfının; ve kol ve fikir kent ve kır emekçileri olmak üzere diğer emekçi kategorilerinin, yani halkın büyük çoğunluğunun iktidarı olacaktır.

- Bu iktidar, genel oyla özgürce ortaya konan tercihler temelinde dayanarak kurulacak ve çalışacaktır; görevi, ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal tüm yaşamının sonuna kadar demokratikleştirilmesini gerçekleştirmek olacaktır.

- Bu iktidar, halkın demokratik tercihlerine saygı göstermekle ve saygı gösterilmesini sağlamakla yükümlü olacaktır.

Bütün bunların karşısı olarak, "diktatörlük", otomatikman Hitler'in, Mussoli'nin, Salazar'ın, Franco'nun faşist rejimlerini, yani demokrasinin inkârını akla getirmektedir. Bizim istediğimiz ise, bu değildir.

Proletarya ise, bugün işçi sınıfının çekirdeğini, kalbini akla getirmektedir. Proletaryanın rolü hayati olmakla birlikte, işçi sınıfının bütününi temsil etmemektedir; öngördüğümüz sosyalist iktidarın kaynaklanacağı emekçilerin tümü söz konusu olduğunda bu temsil etmeme durumu daha da geçerlidir.

Dolayısıyla, emekçilere, halkımıza yaptığımız önerinin "proletarya diktatörlüğü" ile nitelenebileceği açıktır.

Bu konudaki tutumumuzu tanımlarken Marx, Engels, Lenin tarafından oluşturulan bilimsel sosyalizmin ilkelerine dayanıyoruz.

Birinci olarak, toplumun sosyalist dönüşümü için mücadelede işçi sınıfının yönetici bir siyasal rol yerine getirmesinin zorunluluğu söz konusudur.

Emekçiler, halk kitleleri, mücadele yoluyla iktidardan bugün bazı acil sosyal önlemler koparabilir ve bazı yeni özgürlükler elde edebilirler de; ekonomik, toplumsal ve siyasal haklarının gerçekten ve kalıcı olarak gerçekleştirilmesi, iktidarın sınıf niteliğinde bir değişiklik olmaksızın tamamen olanaksızdır. Emekçilerin ve onların temsilcilerinin ülke işlerinin yönetimine katılması, toplumun yönetimine geçmeleri, sosyalizm için mücadelesinin kilit sorunudur. Emekçiler arasında işçi sınıfı, sayısı en kabarık, en kavgacı, toplumsal ilerleme ve ulusal çıkar için mücadelede en tecrübeli olanıdır. Bu nedenle, o, sosyalist devletteki yerini bütünüyle almak ve burada belirleyici bir rol oynamak zorundadır.

Belge tasarısı bu konuda şunu belirtmektedir: "... ancak sınıf olarak işçi sınıfı devrimci mücadelesinin başarısına rehberlik edebilir. İşçi sınıfının hayati çıkarları, sayısal gücü, yüksek yoğunlaşma düzeyi, sınıf mücadelesindeki tecrübesi ve örgütlenmesi, onu, hem bugün hem yarın, yeni bir toplum için verilen kavganın yönetici gücü yapmaktadır..."

İkinci olarak, büyük burjuvazinin manevralarını sonuçsuz bırakmak için kitlelerin devrimci mücadelesinin zorunluluğu söz konusudur.

Belge tasarısı bu konuda da şunu belirtmektedir: "Sömürücünün büyük burjuvazi, tahakkümünden ve imtiyazlarından hiçbir zaman kendi rizasıyla vazgeçmez. Her zaman, bunları korumak ve yeniden ele geçirmek için mümkün olan her türlü aracı kullanma eğilimindedir." Bunun, Fransız burjuvazisi için özellikle doğru olduğunu eklemek isterim. Çünkü, ülkemizin bir demokratik geleceğe olduğu kadar, bir de gerici (Versay) geleneği vardır, ki bugün iktidarda olanların tutumu, bu geleneğin ölmediğini bize hergün hatırlatmaktadır.

Bunun içindir ki, belge tasarısı, emekçilerin ve halk kitlelerinin, "gerici manevraları sonuçsuz bırakmak, .. gericiliğin kaçınılmaz olan yasadışılığa, entrikacılığa ve şiddete başvurma eğilimini felce uğratmak ya da bastırarak için her aşamada güçlerini birleştirmek ve büyük bir etkinlik ortaya koymak" zorunda olduğunu göstermektedir.

* * *

1917 Rusya'sının, daha sonra genç Sovyetler Birliği'nin koşullarında, sosyalizmin inşasının başarısını temin için proletarya diktatörlüğü zorunlu olmuştur. Proletarya diktatörlüğü olmaksızın, işçi sınıfı, Sovyet halkları, gerçekleştirdikleri eşi görülmemiş özgürlük eserini ne başlatabilir, ne de koruyabilirdi. Uluslararası sosyal-demokrasinin iflasından ve Ekim Devriminin zaferinden gereken ders çıkararak kurulan komünist partileri, bu nedenle, çağın koşullarında haklı olarak bu sloganı benimsemislerdir

DUNYA DEĞİŞMİŞTİR

Son tarihsel dönemde dünya temelinden değişmiştir. Güçler dengesi, halkların bağımsızlık ve özgürlüğünün, demokrasinin ve sosyalizmin lehine değişmiştir ve değişmeye devam etmektedir. Barış içinde barıradaya yaşama ilkesi kendisini kabul etmektedir. İleriye atılan adımların ve yer yer gerilemelerinin izini taşıyan dışişleri karmaşık mücadeleler sonucunda; Yunanistan, Portekiz ve İspanya olaylarının gösterdiği gibi, demokrasi ilerlerken, gerileme kesinlikle gerici ve faşizm olmuştur. Halkların, kendi geleceğini kararlaştırmak, ulusal ve toplumsal kurtuluşları yolunda ilerlemek için hiçbir zaman bugünkü kadar büyük olanaklara sahip olmadığı inkâr edilemez. Bu yeni olanaklar, sosyalist ülke-

FKP'NİN 4-8 ŞUBAT TARİHLERİ ARASINDA YAPILAN 22. KONGRESİNDE, "PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN PARTİNİN HEDEFLERİ ARASINDA YER ALMASI" KARARI OYBİRLİĞİ İLE ALINDI. KARAR GENİŞ YANKILAR UYANDIRDI. KARARDA ATIF YAPILAN VE KONGREDE ONAYLANAN NİHAİ BELGENİN TASLAĞI, 3 AY ÖNCE AÇIKLANMIŞ VE TARTIŞMAYA AÇILMIŞTI. TASLAĞIN BİR ÖZETİ, YÜRÜYÜŞ'ÜN 36. SAYISINDA YAYINLANMIŞTI. KONGRE, ALDIĞI KARARDA, NİHAİ BELGENİN YANISIRA, KONGREYE MERKEZ KOMİTESİ ADINA GEORGE MARCHAIS TARAFINDAN SUNULAN RAPORU DA ONAYLADI. YÜRÜYÜŞ, RAPORUN "PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ" İLE İLGİLİ BÖLÜMÜNÜ HERHANGİ BİR YORUM YAPMADAN OKUYUCULARINA SUNUYOR.

lerin varlığına ve ilerlemesine, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının ve kitlelerin mücadelesinin gelişmesine, ulusal kurtuluş hareketinin ilerlemesine ve içeriğinin yükselmesine, tüm devrimci güçlerin dayanışmasına dayanmaktadır. Fransa'nın Batı Avrupa'daki durumu ve koşullarıyla olan ilişkileri, gözden uzak tutmamamız gereken sorunlar ortaya koyabilir; ancak, demokrasiye ve sosyalizme varmada yeni yollar açma mücadelesinde devrimci-ve ilerici güçlerin işbirliği ve ortak eylemi için olanaklar da yaratılabilir. Partimiz yıllardan beri bu ortak eylemden yana bir çalışma içindedir. Kapitalist Avrupa komünist partilerinin Ocak 1974'te yapılan konferansının başarısına bu anlayış içinde katkıda bulduk; bu konferansın kararlarının uygulanmasına yine bu anlayış içinde katılıyoruz; ve İtalyan yoldaşlarımızla yine bu anlayış içinde önemli bir ortak bildiri açıkladık.

Ote yandan, komünistler ve tüm ilerici güçler, Şili'de olup bitenler karşısında doğal olarak büyük bir duyarlılık göstermektedirler. Portekiz'i de aynı şekilde dikkatle izlemektedirler. Bu olaylar, aralarındaki önemli farklılıklara rağmen, gericiliğin şiddete başvurmadan çekinmediğini çarpıcı bir açıklıkla kanıtlamaktadır. Toplumun, ilerleme, emekçilerin çıkarları ve sosyalizm yönünde dönüşümünü gerçekten arzulayan hiç kimse bu verileri unutamaz, ihmal edemez. Fakat bu olaylar şunu da göstermektedir ki, gericilik şartlardan bağımsız olarak değil, ancak kendisi için daha elverişli olan bir siyasal güçler dengesine dayanarak şiddete başvurabilmiştir ve başvurabilmektedir.

Şili'de Halk Birliği bütünüyle yasal ve normal bir biçimde hükümete gelmiştir. Bununla birlikte, başlangıçta ülkenin çoğunluğunun onun elinde olmadığını da unutmamak gerekir. İç gericiliğin ve emperyalizmin girişimleri karşısında en önemli sorun, güçler dengesini bütün alanlarda kendisinden yana değiştirmek ve bunu da, halk çoğunluğunun desteğini kazanarak ve genişleterek gerçekleştirmektir. Şili'li yoldaşlar, bu açıdan bazı önemli sonuçlar alınabiliyorsa de, bu amacın gerçekleştirilmesinin aleyhine olan çok zararlı yanlışlara da düştüğünü söylemişlerdir. Portekiz'de ise, faşizmin devrimci halk hareketinin önemli başarılar kazanmasına olanak sağlamıştır. Ne var ki, demokratik güçlerin bölünmesi (ki bunda Mario Soares'in Sosyalist Partisi ağır bir sorumluluk taşımaktadır) halk hareketinin ilerlemesine neden olmuştur. Portekiz halkının kazanımlarını koruma ve gelecekte daha da genişletme mücadelesi, bugünkü koşullarda çok daha zor şartlar altında sürdürülmektedir.

Bu olayları hatırlatmaktaki amacımız, ders vermek değil, kendi mücadelemiz için gerekli dersleri çıkarmaktır.

Bu her iki deneyden de çıkardığımız sonuç, ikili bir tehlikeye karşı süreklilik olarak uyanık olmamız gerektiğidir:

- Şartlar oluştuğu zaman, halk hareketine dayanarak, ekonomik ve siyasal yapılar demokratik dönüşümleri zamanında gerçekleştirmeme tehlikesi;

- Gerçek olanakları yansıtmayan maceracı sloganlar ileri sürme ve maceracı eylemlerde bulunma tehlikesi, "aşamaları atlama" isteginden kaynaklanmakta ve devrimci gücleri tecrite, yenilgiye itmektedir.

Bu deneylerden çıkan temel sonuç ise şudur: başarının tayin edici şartı, halkın, dönüşüm hedefleri etrafında sıkıca biraraya gelmiş geniş bir çoğunluğunu içine alacak etkinlikle bir halk hareketinin varlığı ve kendisini ortaya koymasındır.

FKP 22. KONGRESİNE SUNDUĞU RAPOR

Bu temel ders, ülkemizde mevcut koşulların çözümlemesinden bizlerin Fransa için çıkardığı sonuçları desteklemektedir.

Bu çözümleme nedir ve sonuçları nelerdir?

FRANSIZ GERÇEĞİ

Bildiğiniz gibi, Fransa'da işçi sınıfı bugün on milyon kişiyi, faal nüfusun yüzde 44,5'ünü içine almaktadır. Öte yandan, diğer milyonlarca ücretli, işçi sınıfının yakınına yakın yaşama ve çalışma koşullarında değildir. İşçi sınıfıyla birlikte, bu ücretli emekçilerin tümü, faal nüfusun en azından dörtte üçünü temsil etmektedir. Ayrıca, bunların, yalnız ücretliler kitlesinin çıkarlarıyla değil, çalışan halkın diğer tabakalarının çıkarlarıyla da çatışmaktadır. Bütün bu toplumsal güçlerin başlıca çıkarlarının birbirine yaklaşması; halkın çoğunluğunu toplumun dönüştürülmesi davasına kazanmak, işçi sınıfının temsil ettiği güçlü kutup etrafında çoğunluğa dayalı geniş bir halk hareketi oluşturmak için, daha önce görülmemiş olanaklar yaratmaktadır. Bu, tarihsel olarak yeni bir veridir. Hiç kuşkusuz, bu olanağı kavramak zorundayız.

Bu arada "burjuva özgürlükleri" sorununa değinmek gerekmektedir: Bizlerin, bazı özgürlüklere, bunlar burjuva özgürlükleri, biçimsel özgürlükler olduğu için karşı çıktığımız söyleniyor. Bu, bizim tavrımızı olduğu gibi, öğretimizin kurucularının tavrını da çarpıtmaktadır.

Gerçekte, Fransa'da tek bir özgürlük yoktur ki, kazanılması için fedakarlık, mücadele, hatta halkın kanını akıtması gerekmemiş olsun. Evet, emekçiler, halk kitleleri, genel oy için; düşünce, ifade, örgütlenme, yayın özgürlüğü için; grev, sendika ve kendi partisine sahip olma hakları için de mücadele etmek zorundadırlar. Çünkü bütün bu özgürlükler onların çıkarlarına ve özelemlerine uymaktadır. Bu özgürlüklere bunun için sarılmaktadırlar ve komünist partisi bu yüzden bu özgürlüklere kesinlikle bağlıdır. Komünistler, ülkemizde yüzyıllardır özgürlük için mücadele etmiş tüm işçilerin, köylülerin, aydınların, sade yurttaşların yada devlet adamlarının sürdürücüsüdürler ve bunu hergün daha iyi yapmak arzusundadırlar.

Eğer bugün bazı özgürlüklerin niteliği biçimsel ise, bunun nedeni, iktidardaki burjuvazinin bunları içerdiğinden boşaltmaya çalışmasıdır. Bunların varlığını küçümsemek bir yana, aksine bizler bunların tam olarak gerçekleşmesini, yenilenmesini istiyoruz. Sosyalizm insan aklının kendi keyfinece uydurduğu bir şey değildir. Sosyalizm, tarihin gerçek hareketinden, gelenekleri, özelemleriyle birlikte halkın verdiği gerçek mücadelelerden doğar. İnanıyoruz ki: *Ülkemizde sosyalizm, halkımızın büyük ve yılmaz mücadelelerle elde ettiği demokratik kazanımların korunması ve gelişmesiyle özdeşleşmek zorundadır.* Böyle olmak zorundadır ve olabilir.

Belge tasarısı, büyük burjuvazinin tavrı, onun genel oya saygı göstermedeki niyeti konusunda hiçbir kuşkuyla yer bırakılmamaktadır.

Fakat aynı zamanda, şu veya bu anda, halkın çoğunluğa dayalı siyasal iradesinin yerine, "kararlı küçük grupların" eyleminin yada baskı silahının geçirilebileceği fikrine de karşı çıkmaktadır. Bu da aynı derecede tehlikeli bir yanılgıdır; çünkü iç ve dış gericiliğin eline şiddet araçları vermekten başka bir işe yaramaz; devrimci hareketi ancak tecrit ve yenilgiye iter.

KITLESİNİN MÜCADELESİ VE ÖZGÜRLÜKLER

Sosyalizm için mücadelede, çağımızda ve bizim gibi bir ülkede, hiç birşey, halkın, mücadele ve genel oy aracılığıyla demokratik olarak dile getirilen çoğunluk iradesinin yerine geçemez. Ülkemizde sosyalizme doğru yürüyüşü hangi biçim altında ortaya çıkarsa çıksın, (ki bunu ayrıntılarıyla önceden görmek mümkün değildir) her aşamada, siyasal çoğunlukla aritmetik çoğunluğuna çıkışmak zorunda olduğundan kuşku duyulmamalıdır.

Halkımızın, bu vazgeçilmez nitelikteki çoğunluk hareketinin gelişmesi; bu hareketin genişliğinin, güçlüğünün ve etkinliğinin sağlanması için en iyi koşullar nasıl yaratılabilir? Gerçek sorun budur ve bunun ötesinde ancak gevezelik ya da provokasyon vardır.

Bizim önerdiğimiz sosyalizme demokratik geçiş yolu, bu soruya ciddi bir cevap vermektedir.

Bugün, Ortak Program'ın öngördüğü demokratik dönüşümler için mücadele ederek, geniş halk kitlelerinin birleştirilmesi için, tekelinin iktidarının yerine yeni bir demokratik iktidarı geçirebilecek nitelikteki en iyi temeli de önermekteyiz.

Yarı, demokratik reformların uygulanması, işçi sınıfının ve halkın mevzilerini ve mücadele araçlarını pekiştirirken, büyük burjuvazinin mevzilerini ve araçlarının zayıflatılmasını sağlayacaktır.

Bunun da ötesinde, halk hareketinin güçlenmesi, sosyalist iktidarın kendisi için gerekli olan desteği ve katılmayı elde etmesi, ekonomik, toplumsal ve siyasal demokrasiyi ilerleterek, bireysel ve kolektif özgürlükleri genişleterek gerçekleşecektir.

Gerçekte, sosyalizmin başarısını garanti etmedeki sorun, gerici güçlerden oluşan azınlığı özgürlüklerden mahrum bırakmak değil, özgürlükleri ulusun büyük çoğunluğunu meydana getiren emekçilere vermektir.

min önce tek bir ülkede zafere ulaşabileceği tezini geliştirdiği bilinmektedir.

Bu tayin edici sonuç, Bolşevik Partisi'nin 1917'deki stratejisinin temelini oluşturmuştur. Aynı şekilde, komünist hareket 1960'ta, dünya savaşının günümüz koşullarında artık kaçınılmaz olmadığı görüşünü geliştirmiştir. Ve gerçek de şudur ki, ikinci dünya savaşından bu yana 30 yıl geçmiştir ve her ne kadar geri çevrilemez değilse de barış içinde bir arada yaşama ilkesi yaygınlaşmaktadır.

Ülkemizde, 1936'da gerçeklik haline gelen Halk Cephesi fikri, ne Marx ne de Lenin tarafından bütünüyle oluşturulmuş değildir. Bu da, bilimsel sosyalizmin genel ilkelerine ve "somut gerçekliğin

Kongre'ye katılanlardan bir grup

Emekçiler, bu özgürlüklerden destek alarak mücadelelerini geliştirecek ve büyük burjuvaziyi gerilemeye ve yenilgiye zorlayacaklardır. Sosyalist iktidar da, bu geniş mücadeleden güç alarak, gerici, halkın büyük çoğunluğu tarafından özgürce dile getirilen tercihlere saygı göstermeye zorlanacaktır.

Bu demektir ki, sosyalizmden vazgeçmek yada onu başka bir tarihte ertelemek bir tarafa, biz, sosyalizmi gerçekleştirmek için en iyi, en kısa yolu öneriyoruz.

Bunu yaparken, bir dogma derlemesi olmayan Marksizm-Leninizm öğrettilerine, dünya komünist hareketinin ve kendi partimizin yaratıcı deneyine dayanıyoruz.

Örneğin Lenin'in, yüzyılın başındaki gerçekleri çözümlenerek, Marx'ın tahminlerinin aksine, sosyaliz-

somut çözümlemesine" dayanmaktadır. Bugün attığımız adımın, teorisinin yaşayan kaynağından ve hareketimizin devrimci pratiğinden esinlendiğini gösterecek daha birçok örnek gösterilebilir.

Tutumumuzun temelleri, belge tasarısında tanımlanan demokratik yol önermeye bizi yönlüten nedenler, bunlardır.

"Proletarya diktatörlüğü" de yine bu nedenle belge tasarısında yer almamaktadır.

Sonuç olarak, ve bütün federal konferansların da talep ettiği üzere, Kongreye bu kavramı terketmeyi kararlaştırmasını öneriyoruz. (Alkışlar).

Yine aynı şekilde Kongreye, seçeceğimiz Merkez Komitesi'ni, Tüzüğün Girişi'nde gerekli değişiklikleri önümüzdeki Kongreye sunmakla görevlendirilmesini öneriyoruz.

ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK

çark başak

türkiye işçi partisi
merkez yayın organı
1. sayı çıktı

Abone Bedeli: Yıllık 35 TL.
Dağıtım: Türkiye İşçi Partisi
Genel Merkezi

Adres: Nuru Ziya Sokak 17/5
Tünel-İstanbul

ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK
ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK ÇARK-BAŞAK

MAONUN ASIL HEDEFİNİ

ÖĞRENMEM GEREKİYOR

KOMİTERN'İN ÇİN TEMSİLCİSİ
Piotr Vladimirov'un anları

DERLEYEN: HUSEYİN BAŞ

Kimi Çin Komünist Partisi yöneticilerinin bize dostluk besledikleriyle ilgili söylemleri, ki buna kanıt olarak Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı girişeceği saldırı hakkındaki uyarıları gösteriliyor, çok geçmeden saman alevi gibi tükenip gitti. Gerçekte varolan Kang Çeng'in ve belki de Mao Çe Tung'un bize karşı açık bir biçimde sardüdükları hasmane davranışlardı...

Mao Çe Tung'un hasmane davranışları konusunda acaba yanılıyor muydum? Kuşkusuz hayır. Bir yığın önemli ya da önemsiz ayrıntı bu adam hakkındaki düşüncelerimi değiştirmeye yetmişti. Acaba burada, Yenan'da yanlış politikalar mı uygulamaktaydı? Yoksa bütün bunları bilinçli bir biçimde mi yapıyordu? Sürekli bir biçimde kuşku olman nedensiz değildi.

Çin Komünist Partisi yönetiminin politikasının gerçek eğilimlerini öğrenmem gerekiyordu. Görevimdi bu. Görüneni değil, gerçekten uygulanmakta olanını kuşkusuz. Öyle sanıyorum ki bu politikanın önemli değişikliklere uğradığı bir anda gelmişim Yenan'a. Partim ve Komintern önündeki ağır ve ciddi sorumluluklarla karşı karşıya olduğum bilincindeydim.

29 Haziran 1942

Mao Çe Tung Komintern'in direktiflerine ve tezlerine aykırı bir politika izliyor. Ama, amacı ne?

Yenan'a hareketimden önce, Moskova'da Komünist Enternasyonalin icra komitesinin Japonlara karşı ortak bir cephe kurulmasıyla ilgili kararını bildirmişlerdi bana: Çin Komünist Partisi'nin birincil görevi iç savaşın sona ermesi, Kuomintang'la ortaklaşa hareket etmek ve ülkeyi müstevliye karşı savunmak için Çin halkının tüm güçlerini birleştirmekti. Çin Komünist Partisinin politikası bu amaç doğrultusunda ele alınmalıydı. Buna göre: Çin Komünist Partisinin Kuomintang'la ortak hareketini Çan Kay-Şek karşısında bir yenilgi saymak, Japon yanlı unsurların ekmeğine yağ sürmek, Japonlara karşı kurulan birleşik cepheyi yıkmaya yönünde çaba göstererek müstevlinin usaklığını yapan Troçkistlerin kısırcı eylemlerine yardımcı olmak anlamına geliyordu.

Mao Çe Tung sonunda Troçkist çizgiyi mi benimsemişti?

5 Temmuz 1942

Edgar Snow, Anna-Louise Strong, Agnes Smedley ve çok sayıda burjuva gazetecileri dış ülkelerde Mao Çe Tung'un Çin devriminin "dahi ve

sevilen bir lideri" olduğu fikrini yaymışlardı.

Mao Çe Tung, her türlü yola başvurarak ya yan liberal, ya anarşist gazetecileri çevresinde toplamıştı. Kişiliği hakkında iyi bir imaj yaratılmasına özen göstermişti. Gazetecilerle konuşmalarında Çin devriminden mümkün olduğunca az söz etmesine karşılık, sıra kendinden laf açmaya gelince, durmak bilmiyordu...

Mao Çe Tung'un gençliğindeki politik düşünceleri konusunda Edgar Snow'a anlattıklarına hep şaşmışımdır. Mao gençlik düşüncelerini demokrasi, liberalizm ve ütopyik sosyalizmden oluşan bir çorba olarak adlandıyordu.

Genç Mao'nun fikirlerinin oluşmasında en büyük ve derin etkiyi öğrenimini İngiltere'de tamamlayan Yang Çang-Tsi adlı bir öğretmen yapmıştı. Mao'nun dediğine bakılırsa bu öğretmen bir idealistti.

Yang Çang-Tsi'nin kızı Mao Çe Tung'un ilk karısı oldu. Adı Yang Kai-Kue idi.

8 Temmuz 1942

Kang Çeng bizi Çin Komünist Partisinin önde gelen tüm üyelerinden uzak tutmaya çaba gösteriyor. Aslında Çinli yoldaşlar bunu kendiliklerinden yapıyorlar. Mümkün olduğu kadar bizimle temastan kaçınıyorlar. Bu da kuşkusuz Kang Çeng'in "yardımlarının" sonucu...

Mao Çe Tung bizi kabul ettiğinde, bu, her zaman politik büro üyelerinin huzurunda oluyor. Görüşmelerde resmîyetin göze batacak derecede olmasına azami çaba harcanıyor. Mao Çe Tung bize iki kez "iadeyi ziyarete" bulundu. Tabii, aynı koşullar altında.

Aklıma estiğinde, bizi ziyarete gelen iki kişiden biri Kang Çeng, öbürü sekreteri Tsiao Li.

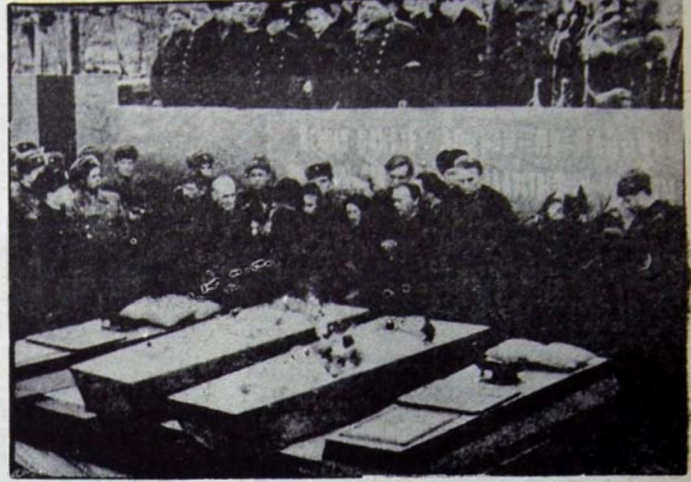
9 Temmuz 1942

Jüjin ve Aleiev görev yolculuğundan döndüler. Görüş istediklerinden son derece üzüntü duyduklarını anlaşıyor.

VIII. Devrim Ordusunun birlikleri (kuşkusuz tıpkı IV. Ordu gibi) uzun süredir müstevli yönünde ne savunma ne de saldırı eylemleri içinde bulunmuyor. Japonların Güney-Doğu Çin'de sardüdükları kudurgan saldırılara rağmen durum değişmiş değil Japonların Sovyetler Birliği'ne karşı girişecekleri bir saldırı tehlikesi ise hala geçerli.

Japon saldırı hareketlerinin amacı Ç.K.P ordularını saf dışı etmektir. Ama Çin Komünist Partisinin orduları müs-

Sınırda Çinlilerce öldürülen Sovyet askerlerinin cenazeleri

tevlisi karşı direnmiyordu. Dağlardan, ya da Sarı nehrin öbür kıyısından sürekli bir biçimde geri çekiliyordu.

Ç.K.P yönetimi için birincil düşman Kuomintang'tı. Bu yüzden merkezi hükümetin kontrolüne bırakılan toprakları ele geçirmek için tüm gücünü seferber ediyordu. Sonuçlarına bakmaksızın amacını gerçekleştirmeye çabasındaydı.

Açık bir biçimde katı ve sekte olarak tanımlanabilecek olan bu tutum Çin ulusunun kurtuluş hareketi için zararlıydı. Bu tür bir tutum ulusun daha fazla kurban vermesine yol açıyordu. Çin Komünist Partisinin ordularından her bakımdan kıyaslanmayacak ölçüde güçlü bulunan Kuomintang'ın birlikleriyle çatışmak zorunda kalınıyordu.

13 Temmuz 1942

Birdenbire Mao Çe Tung'tan görüşme çağrısı alıyorum. Hayli geçti vakit. Mao yalnızdı. Görüşme belli nezaket konuşmalarıyla başlıyor.

Mao Çe Tung Sovyet-Alman cephesindeki durumla ilgili son derece ayrıntılı sorular soruyorum bana. Ona bütün bildiklerimi söylüyorum. Beni sessizce dinliyor. Harita üzerinde açıklamalarda bulunuyor.

Mağara dumanla dolu. Yerler sigara izmaritinden geçilmiyor. Ç.K.P si Merkez Başkanı bir koltuğa yerleşmemi istiyor. Kendisi de karşıma oturuyor. Bana, Sovyet hükümeti endişelenmesin, diyor. Kendisinin ve Çin halkının Stalin'in endişelerini çok iyi anladıklarını ifade ediyor. "JAPON FAŞİSTLERİNE KARŞI ASKERİ HAREKAT İÇİN HAZIRLIK YAPMALARINI KONUSUNDA EMİR VERDİM. SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN SİNİRLERİNE SALDIRMAYI BİR DENESİNLER HELE.. HİÇ KUŞKUNUZ OLMASIN. VII. ULUSAL DEVRİM ORDUSU GEREKLİ YIGINAKLARI YAPIYOR."

14 Temmuz 1942

120. Piyade Tümeni Kurmay Başkanlığında Jüjin'e şu soruyu yöneltmişler: "Kızıl Ordu neden kuralara uygun olarak savaşmıyor? Askeri yönetmeliklere göre düşmanı bizzat kendi topraklarına yenmek gereklidir." Soru orada hazır bulunanların gürültülü bir biçimde gülmelerine yol açmış.

Mao zaman zaman Konfüçyüs'ten vecizeler okuyor ezberden. "Dört Kitabı" da tümüyle hatmetmiş.

Konfüçyüsçülük büyük usta kültürü. Ayrıca Çinli olan ne varsa onun üstünlüğünün ifadesi. Düşünce hayatının felce uğramasının ve kültürün geri

kalmasının nedeni, geniş ölçüde, Konfüçyüsçülük. Bu dinsel felsefe sistemi kesin, saldırgan ve dogmatiktir.

Ç.K.P si yöneticilerini içim ezilecek izliyorum. Sovyetler Birliği'ndeki durum kritik. Ama Çin Komünist Partisinin yöneticilerinin buna aldıkları yok. Eylemleri, daha çok eylemsizlikleri, sınırlarımızda askeri hazırlıklara girişmeleri için Japonlara cesaret veriyor. Sovyet-Alman cephesindeki son olaylar hatırlarsa, Ç.K.P sinin yöneticilerinin izledikleri politikanın iyice miyop olduğunu teslim etmek gerekiyor...

16 Temmuz 1942

Jüjin'e göre, 1941 Temmuzunda, Sovyet kumandanlığı Çin Komünist Partisini Japonların kıt'aya asker sevkettiklerini ve bunları Sovyet sınırlarına yığdıklarını haberdar etmişti.

Sovyet kumandanlığı VIII. Ulusal Devrim Ordusu kumandanlığına, Japon ordusunun Peiping-Kalgan ve Paouto yönünde yığınak yapmasının önlenmesi, böylelikle de Sovyetlere içinde buldukları kritik durumda yardımcı olunmasını önermişti.

Sovyet kumandanlığı "özellikle söz konusu noktalarla doğru giden demiryollarının kesilmesi son derece önemlidir" diyordu.

Çin Komünist Partisinin yöneticileri bu çağrı karşısında, tıpkı öbür çağrılar gibi, kullarını bile kıpırdatmadılar.

18 Temmuz 1942

Dolmatov benim için Jüjin'in söylediklerini tamamladı. Mao Çe Tung'un, Kang Çeng'in yanında, bir Sovyet yoldaşın sorusuna öfkeli bir biçimde şu cevabı verirken nasıl bir düş kırıklığı yarattığını bir düşünün: "Eğer Japonlar Sovyetler Birliği'ne karşı savaşta girese onları korumak için kuvvetlerimizin bütününe angaje etmeden, SİNİRLİ hareketlerle yetineceğiz. Bu savaşta duruma göre hareket edeceğiz."

"Duruma göre hareket edeceğiz.." diye yineleyip duruyor öfkeli bir biçimde Dolmatov. "SANKI BİZ SAVAŞI KAYBEDERSEK KENDİLERİ BURADA YAŞAYACAKLARMIŞ GİBİ. ÖZEL BÖLGELERİ JAPONLAR KUOMINTANG YA DA İKİSİNİN BİRLEŞMESİYLE BİR AYDA HARİTADAN SİLİNİVERİR. ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ YÖNETİCİLERİ ÖZEL BÖLGENİN VARLIĞINI SÜRDÜRMESİNİN SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN BEKASINA BAĞLI BULUNDUĞUNU UNUTMUŞ GÖRÜNÜYÖRLER."

Son

devrimci sinema-yeşilçam ayırımı yanlıştır

- Bugünlerde faşizmin en yoğun uygulandığı yerlerden biri de Seydişehir. Bu yüzden "Yasak"ın ayrı bir önemi var. Filminiz için Seydişehir'i seçmenizin nedenlerini açıklar mısınız?

- Ben Seydişehir'i ilk gördüğüm zaman çok şaşırılmıştım. Küçük bir bozkır kasabası Türkiye'nin dinamizmini olduğu gibi yaşıyordu. Belki garip gelecek ama, hani klasik romanlarda bir işçi atmosferi vardır, onları andırıyor. Renkleri, insanları yaşama biçimiyle ve en önemlisi işçi sınıfının Anadolu'nun göbeğinden uzanmış bir parçasıyla beni çok etkiledi. Yanbaşında kurulan bir fabrikada köylüler işçi oluyordular. Her gün her saat işçileşiyorlardı. Artık Türkiye'nin geleceğine adanmışlığı koymaya başlayan işçi sınıfının önemli bir gücü olmuşlardı. Elbette büyük sanayi şehirlerinde de aynı şey söz konusu. Ama orada her şey, belki bir yer olduğu için, daha yoğun ve toplu görünüyordu. Bir işçi filmi için uygun bir malzeme olduğu apaçık ortadaydı. Oturup, az da olsa belgesel bölümleri olan, uzun metraj bir filmin senaryosunu yazdım. Bazı yerlere başvurup maddi olanaklar aramaya başladım. Seydişehir'deki Özgür Alüminyum-İş Sendikası filmin giderlerinin bir bölümünü karşılamaya karar verdi. Burada özellikle şunu belirtmek istiyorum: Özgür Alüminyum-İş Sendikasının aldığı bu karar işçi sınıfı tarihinde ilk olma özelliği taşımaktadır. Sinemanın önemini kavrayıp, işçilerle ilgili bir filmin ilk kez gerçekleşmesinin onuru bu sendikaya bağlı işçilerin ve yöneticilerinin. Tam çekime başlayacağımız sırada daha önce maddi katkıda bulunmaya söz vermiş olan bazıları bu işten vazgeçtiler. Böylece elimizdeki senaryoyu çekemeyeceğimizi anladık. Eldeki imkanlara göre ancak yarım saatlik bir film yapabilirdik. Ama çekim ekibiyle Seydişehir'e gitmek zorundaydık. İlişkilerimizi profesyonel olarak öyle düzenlemiştik. Seydişehir'e ilk vardığımız gün faşist zöbaların işçilerin devrimci dayanışmasına karşı düzenledikleri oyunlarla karşılaştık. O gün kanlı saldırılar oldu. Doğrusu ne yapacağımı ne çekeceğimi bilmiyordum. Kafamda bir çok şey vardı. Kaymakam ve polis gibi güçler de çekim için güçlük çıkarmaya hazırdılar. Kendimizi başka türlü tanıtmak zorunda kaldık. İşçiler çok heyecanlıydılar. Baktım hep konuşmak istiyorlar, anlatmak istiyorlardı. Ben de dayanmayıp her konuşanı çektim. Belki de bu yüzden, sonunda film bir konuşmanın filmi oldu. Ertesi gün karar vermiştim, düşünen soran bir kamera Seydişehir'i dolaşacaktı. Bir insanın beyni gibi düşündüm kamerayı ve dolaşmaya başladık. Bilinçli, inançlı ilk kez Seydişehir'e gelen bir insan ne görür ne sorar ne duyar ne düşünürse onları çekti. Sonra montaj masasında bunları belirli bir sistemle kurguladım. Sloganları olan bir film yerine soru soran bir film yapmaya çalıştım. Zaten daha önce yazdığım senaryoyu çekemediğim için istediklerimi gerçekleştiremedim. Bir gün Seydişehir'i yeniden çekmek isterim.

- Filmin dağıtım düzeni nasıl oldu?

- İşçi kuruluşlarıyla, demokratik kuruluşlarla ve Anadolu'da, köylerde film oynatan gezginci sinemacılarla ilişkiye geçtik. Böylece bir dağıtım örgütlenmesi oluştu. Şimdi "Yasak"ın onbeş tane kopyası var ve Türkiye'nin hemen her yerinde oynuyor. Filmin kopyasına sahip olan kuruluşlar kendi salonlarında sürekli gösteri düzenliyorlar. Kimi zaman da bir sinema salonunu kiralayıp yanına bir Yılmaz Güney filmi koyarak, biletlerini de satışa çıkartıp gösteriyorlar. Bugüne kadar "Yasak" ummadığımız bir seyirci sayısına ulaştı. Bu bize bundan sonraki çalışmalarımız için umut verdi. Çünkü "Yasak"ın gösteri sayısı, yaygınlığı bir piyasa filminden farklı değildir. Öyleyse bu yapım yöntemiyle ve dağıtım düzeniyle yeni filimler yapılabilir.

- Filmin seyirci üzerindeki etkisini açıklayabilir misiniz?

- Çeşitli yerlerdeki gösterilere gittim, seyirciyle konuştum. Küçük burjuva kökenli seyircinin bir bölümü filmi pek tutmadı. Kendi kafasındaki, hazır politik kalıplara uygun bir şey bulamayınca filmle ilişki kuramadı. Yapısında var olan delikanlı bir konuşkun cevabını filminden alamadı. Geçenlerde filmim başından geçen bir olayı anlatmadan edemeyeceğim: İşçilerle ilişkiye geçmek için kurulmuş, öğrencilerin yönettiği bir semt örgütü Alibeyköy'de işçilere bir film gösterisi düzenlemiş. Yılmaz Güney'in bir filmiyle "Yasak"ı oynatmak istiyorlarmış. İşçiler kadınlarıyla çocuklarıyla gelmişler. Tam gösteriye başlayacaklar makine bozulmuş. Bunun üzerine yönetici arkadaşlar "Makine bozuldu, filmleri gösteremiyoruz, biz size filmleri anlatalım" demişler. Önce Güney'in filmi bir yandan anlatıp bir yandan da "bireycidir, mitosdur, kitlelerin kahramanlığını anlatmaz" diyerek eleştirmişler. "Yasak" için de şöyle kötüdür, böyle kötüdür, sosyal emperyalizme hizmet etmektedir demişler. Sonra bir işçi kalkmış öğrenci arkadaşlara "Kardeşim eve gidiyoruz ev kötü, soğuk, işe gidiyoruz iş kötü patron kötü, yola çıkıyoruz minibüs kötü, çocukları okula gönderiyoruz okul kötü, çarşıya çıkıyoruz her şey pahalı, çarşı kötü, siz bize iyi bir şey göstereceksiniz diye geliyoruz ona da kötü diyorsunuz. Kardeşim o zaman niye gösteriyorsunuz bize bu filmleri" diye sormuş. Bu olay bence bazı şeyleri anlatması açısından çok önemlidir.

- İşçiler "Yasak"ı kimi zaman eksik buluyorlar. "Her şeyi anlatmamış" diyorlar. Kimi zaman filmin sorularını cevaplıyorlar. Film oynarken aralarında soruları konuşuyorlar. Kimi zaman da şaşırıyorlar. İlk kez bazı soruları kendi kendilerine sormuş oluyorlar. Özellikle işçiler "Yasak"tan çıkan düşünceleri aralarında tartışıyorlar. Sorunuzun cevabını asil seyirciden almak gerekir elbette.

- Biraz da genel olarak Yeşilçam'ın durumundan ve devrimci sinemanın buna karşı olan tutumundan söz eder misiniz?

- Önce şunu söyleyeyim: Yeşilçam'la devrimci sinemayı ayırmak bana yanlış geliyor. Yeşilçam sinema yapılan bir yerdir. İçinde devrimci de vardır, karşı devrimci de vardır, her cins adam vardır. Her yerde olduğu gibi. Devrimci sinema, Yeşilçam diye ayrılmak biraz da devrimci sinemayı soyutlamak, dar bir alana hapsedmek oluyor. Bu da gerici sinemanın işine geliyor. Çünkü onlar sinemanın devrimci düşüncenin eline geçmesini istemiyorlar. Ben de kendimi Yeşilçam'dan sayıyorum. Geçen hafta bana teklif edilen seks filmi yönetseydim, o zaman mı Yeşilçam'dan olacaktım. Bir film yapıyor ve kalabalıkların karşısına çıkıyorsa o Türkiye sinemasının, yani Yeşilçam'ın bir parçasıdır. Türkiye'de sinemanın genel olarak durumuna gelince, son zamanlarda bu konuda çok şey yazıldı, söylendi. Zaten filmler de ortada. Bugünlerde sinemamız oldukça yoksul bir durumdadır. İki yıla yakın bir zamandır Yılmaz Güney içeride. Yoksulluğu artıran da bu zaten. Çünkü Yılmaz Güney'in dışarıda olması sinemada büyük değişikliklere, dalgalanmalara, sinemada egemen olan sermayeyi sarsmaya, yeni genç devrimci yönetmenlerin ortaya çıkışına ve daha bir çok şeye yol açacaktı. Sinemanın dinamizmini büyük ölçüde artıracaktı. Bu geciktirildi. Elbette bu emekçi sınıfların kendi çıkarları doğrultusundaki politik hareketinden soyutlanamaz. Demokratikleşme sürecinden ayrı düşünülemez. Yani 141 ve 142 nin varlığı ona bağlı olarak sansürün yapısı birlikte düşünülmelidir. İşçi sınıfının demokratik haklarını elde etmesi sinemada da önemli adımlar atılmasına yol açacaktır. Buna rağmen şimdilerde de yapılacak çok

şey vardır. Yılmaz Güney'in dışarı çıkması geciktikçe diğer sinemacılar kendilerini fazla zorlamayacaklardır. Gerçi kitlelerin politik kimliklerini kullanmak isteyen açık göz sinemacılara da rastlanmaktadır. Sosyal karate! adı verilebilecek filmler var. Bunlar bir karate filminin içine halktan yanaymış gibi görünen politik motifler yerleştirmektedirler. Bir bakıyorsunuz bir filmde bir polis CIA'ya ve patronlara karşı mücadele vermektedir. Hem de birinci şube müdürü bir polis. Böyle garip şeyler yapılmakta. Bir yandan da seks filmleri var işte. Ben onları çok önemsemiyorum, nasıl olsa tükenip gidecekler. Çünkü seyirci de ciddiye almıyor bunları. Gergor bir bava içinde çıplak kadınlar seyretiliyor, geçip gidiyor. Asıl tehlikeli olanlar batıdan gelen seks filmleri. Bunlar bir konunun çerçevesinde, estetik kaygıları da gözetenek, korkunç, iğrenç çarpık bir ahlak önerisinde bulunuyorlar. İnsani değerleri ayaklar altına alıyorlar. Görmeyenler için söylüyorum; bu filmlerde babaların kızlarıyla bile yatması doğalmış gibi sunuluyor. Oraya kadar varıyor iş. Ve sokaklarda gecencik insanlar faşistlerce kurşunlanırken, sansür kurulu bu tür filmlerin oynamasına izin verip, "Bir Gün Mutlaka" gibi Türkiye gerçeklerinden söz eden bir filmi yasaklıyor. Bu biraz da egemen sınıfların ahlak anlayışını daha doğru ahlaksızlığı belgeliyor. Bütün bunlara rağmen sinema içinde Bekir Yıldız, Vedat Türkali ve Süreyya Duru'nun çalışması olan "Kara Çarşaf- lı Gelin" gibi namuslu, aydınlık çalışmalarla da karşılaşyoruz. Yani kervan yürüyor. Geçenlerde, faşist cephenin lideri Demirel'e kahvaltı etmekle övünen ve uzun bir süredir sinema yapmayı başka işler! yapan Umit Utku diye biri, televizyonda "Toplayalım tasımızı tarağımızı. Gelsin bu devrimci sinemacılar yapısın bu filmleri" demişti. Eninde sonunda öyle olacak. Başka çaresi yok. Çünkü Umit Utku gibileri konuşacak ama kervan yürüyecek.

yarına doğru

DEVRİMCİ KÜLTÜR VE SANATI HER YÖNÜYLE GELİŞTİREN DERGİ
ŞUBAT SAYISINDA ANA KONU:
SOSYALİST GERÇEKÇİLİK
ŞİİRLERİYLE: KEMAL BURKAY, EROL ÇANKAYA, TAHİR ABACI, TEVFIK EL ZEYYAT
HİKAYELERİYLE: SEVGİ SOYSAL, CELAL ÖZKAN
MAYAKOVSKI'NİN YAZISI:
"İŞÇİLER KOYLULER SİZİ ANLAMİYOR"
YAZILARIYLA: AYSEL ÜZAKIN, MEHMET TAHİR, KEMAL ÖZER, HAŞMET ZEYBEK, CELAL SOYCAN
YILLIK ABONESİ 90 LİRA
P.K. 327 SİRKEÇİ - İSTANBUL

HEDEF, MACERACILIK, ACELECİLİK DEĞİL, ÖRGÜTLENMEDİR

● Maden-İş Türkiye'nin en büyük ve güçlü sendikalarından biri, Maden-İş'in sendikacılık anlayışını kısaca anlatır mısınız?

Bilindiği gibi Maden-İş Sendikası Türkiye'de Madeni eşya işkounda en büyük sendikadır. Gene bilinebileceği gibi Maden-İş, Türk-İş'in politikasını benimsemeyip, Türk-İş'ten ayrılmış, Lastik-İş ve Basın-İş'le beraber 13 Şubat 1967 senesinde Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DISK)'nu kurmuşlardır.

Herşeyden önce Maden-İş sınıf ve kitle sendikasıdır. Amacı, ortak çıkarlara sahip kitleleri (işçileri) bünyesinde toplayıp onlara, işçi sınıfının bilimini öğretmek, üyelerinin sosyal ekonomik yönlerini geliştirmek, Sendika içi demokrasiden ayrılmamak, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesinden hareketle faaliyetlerini sürdürmektir.

● Ya sarı sendikalar ve sarı sendikacılık?

Maden-İş'in bir diğer önemli görevi de, patronlarla işbirliği yaparak işçileri aldatmaktan başka hiçbir görevi olmayan sarı sendikalarla mücadele etmek, sayısına bakmadan sarı sendikaların tekelinde bulunan işçileri bünyesine almaktır.

Sarı sendikalar da "biz sarıyız" demezler, elbette onlar da devrimci nutuklar atarlar, ama iş icraata gelince kendilerinin rengini hemen belli ederler. Üyelerine eğitim vermezler zira koltuklarının sarsılacağı korkusu vardır. Üyelerine söz hakkı vermezler zira çıkarları zedelenecektir. Mesele böyleyken Türkiye'de işçi sınıfı süratle uyanmakta ve bilinçlenmektedir. Sarı sendikaların bünyelerinde bulunan işçiler de bilinçlenince hangi sendika çatısı altında örgütleneceğini ve mücadele yürüteceğini bildiğinden gerçek devrimci sendikalarda bütünleşmektedirler.

Durum böyle devam ederken, işçi sınıfının bilimine sözde inanmış, görünüşte işçi yanlısı pratikte patron yanlısı sendika yöneticileri ve sendikalarının yıkıma mahkum olmaları hayret verici değil zannedir.

● MC'nin faşizan girişimlerine, işverenlerin ücretleri dondurma taleplerine, yeni bir sendikalar yasası çıkartılmak istenmesine karşı: Sendikalara düşen görevler neler olmalıdır, tüm bunlara karşı neler yapılmalı veya neler yapılabilir?

● MC'nin faşizan girişimlerini açıklamadan önce DISK'nin kuruluş amacını, faşizmin ne demek olduğunu açıklamakta yarar var kanımca.

MC'nin kuruluş amacı, büyük sermayenin çıkarlarını korumak, onları, iktidarları süresince getireceği anti-demokratik yasalarla gelecekte kısa vadeli de olsa rahatlatmaktır. Özet olarak sermayenin, işbirlikçi burjuvazinin temsilciliğini yapmak ve tüm emekçileri ve demokratik kuruluşları terör ve baskı altında alarak sindirmek, burjuvazinin rahatça at oynatmasını sağlamaktır. Faşizm tekelci burjuvazinin, yani büyük para babalarının, işçi sınıfı ve tüm geliri yurttaşlara karşı kanlı diktatoryasıdır.

MC'nin faşizan girişimleri apaçık ortadadır, gizlenmeyecek kadar açıktır. MC okullarda, fabrikalarda, hatta sokaklarda, çömezlerine anarşiyi körüklemiş bu arada ilerici yurtsever gençleri kurşunlatmış, yaptıkları, rezilce olayları da devrimcilerin üzerine atarak, sıkıyönetime kapı açmak istemiştir. Bütün bunları yapan MC ve onun temsil ettiği sermaye sınıfı elbette ücretlerin dondurulmasını isteyecek çalışanlara ne kadar az ücret öderse kârlarının o kadar fazla olacağını hesaplayacaklardır. Biz işçiler olarak, ücretlerin dondurulmasını da kabul ederiz, ancak ücretler fiyatların önünde olur, kapitalizmin çelişkisi olan pahalılığa çare bulunursa.

Kendisine rahat zemin bulan burjuvazi kendi temsilcilerinin yapmış olduğu sendikalar yasasında da tedirgin görünmekte. Bunu da değiştirmek istemektedir. Bu yasanın değişikliği ile işçilerin toplu sözleşme yapma hakkını elinden almak, tek silah olan grevin ise tetiğini kırarak patlamaz hale getirmek niyetindedirler. Ama şunu da iyi bilmelidirlerki, işçi sınıfı kan dökme burjuvazinin aldığı bu hakları pek kolay kaptırmıyacak. Sendikalarıyla, dernekleleriyle tüm demokratik kuruluşlarla birlikte sonuna dek mücadele edecektir. Uzun mücadelesinde işçi sınıfı demokratik mevziler elde etmiştir, bu mevzileri korumak, hatta genişletme içinde bütün müttefikleriyle mücadelesini sürdürecektir.

● Faşizme karşı enkin bir öncü gücün işçi sınıfı olduğu açık. Ülkemizde de bir faşist tiranmanın olduğuna göre tüm ilerçilere, sosyalistlere ve yurtseverlere düşen görev nedir?

Faşizme karşı en etkin gücün işçi sınıfı olduğunu, faşistler de çok iyi biliyor. İşçilerin arasına ajan provokatörlerin yerleştirip, milliyetçi, dinci duyguları körüklemek suretiyle örgütlü mücadeleyi engellemek, kasacası meydanı boşaltmak istemektedir. Bu oyunlara gelmemek için Sendikalar aktif görev yaparak işçilere faşizmin tehlikelerini anlatmak, dünyada özellikle Hitler Almanyasında neler yaptığını, dar geliri yurttaşlara yoksulluktan başka birşey getirmeyeceğini, faşizmle mücadelenin yöntemi anlatmak gereklidir. Ayrıca sendikalar ve tüm ilerici demokratik kuruluşlar gücünü kullanarak faşizmin tiranmasını engellemelidir.

● Ecevit'in Türk-İş'le DISK'i faşizme karşı ortak bir platformda birleştirmek istemesi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ecevit'in DISK ve Türk-İş'i ortak bir platformda birleştirmek istemesinin nedenleri arasında faşizm

tehlikesinin ayan beyan ortaya çıkışı sayılabilir. DISK bugüne kadar faşizmi küçümsememiş, mücadelesinin gerekliliğine inanmış, beşinci kongresinde aldığı karar yarıncı tüm ilerici, demokratik kuruluşlarla güçbirliği yapmayı yeğ tutmuştur. Türk-İş'e gelince sözde evet, icraatta hayır diyorlar böyle bir güç birliğine, zira Halil Tunç'un takındığı son tavırlar bunun en somut örnekleridir.

● Göşistlerin, Maocuların ve işçi sınıfı hareketine ters akımların işçi sınıfına gerek açık, gerekse kapalı saldırılarını nasıl değerlendiriyorsunuz. Burjuvazi bu saldırıları "solcular birbirine düştü" şeklinde göstermek istiyor, hatta bunları böyle değerlendiren bir takım ilerçiler ve aydınlar da var... Tüm bunlara karşı Maocuları, sol, sosyalist hareket içerisinde sayabiliyoruz, bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Göşistlerin, Maocuların ve benzerlerinin işçi sınıfımıza saldırılarından dolayı hayret duymak yersizdir. Ülkemizde bunların faaliyetleri malumdur. İşçilerin yanında görünüp onları sürekli kıskırtmak, olumsuz eylemlere sürüklemek, neticede işçi sınıfının bilimine inanmış gerçek devrimci öncü işçileri saptamak ve onları işçiler arasından tecrit olmalarını sağlamak burjuvaziye temin etmektedir.

Bu düşünceleri gerçekleştirmediğinde, yani işçilere zarar veremediklerinde, hırçınlaşıyorlar. İşçi toplantılarını basıyor, adeta faşist itler gibi gerçek devrimcileri yıldırmağa çalışıyorlar. Maoculara da "sosyalist" diyorlar, ne kadar yanlış. Bunlar son tahlilde burjuvazi ile işbirliği içinde olan, işçi sınıfının örgütlü ve bilinçli mücadelesini hazmedemeyen kimselerdir.

Burjuvazi Maocuların işçilere saldırısını, "solcular birbirine düştü" diye gösteriyor. Bu da burjuvanın taktiği, bunları kullanarak gerçek solcuları tecrite çalışmak. Kamuoyunu yanıltmaktır amacı. Burjuvazinin ve bazı ilerici ve aydınların söylediği gibi değil. Sosyalistler hiçbir zaman birbirlerine düşmemiştir ve düşmeyecektir de, onların solcu dediklerine yani göşistlere, Maoculara, Troçkistlere biz solcu demiyor, sapık diyoruz. Maocuları ve diğer ters akımları gerçek sosyalist hareket içinde saymak safaktan başka bir şey olmaz.

● Tüm bu gelişmeler karşısında gelecek için neler söyleyebilirsiniz, gelecekte umutlu musunuz?

Tüm bu gelişmeler karşısında, işçi sınıfımızın geleceğinden umutluyuz. İşçi sınıfımız mücadelesini bilimi doğrultusunda verdiği sürece yani burjuvazinin, buna paralel göşistler, Maocuları, Troçkistler ve tüm ters akımları tecrit ettiği sürece yürüdüğümüz yolda emin adımlar atarak yürüyeceğiz. Hedefe asgari zararlar vererek ulaşacağız.

İşçi sınıfının aşamadan sabaha işi yoktur. Sabırla örgütlenmelidir. Faşizan baskıları en akılcı yollarla bertaraf etmelidir. Devrimci, Demokratik kuruluşlarla güçbirliği yaparak MC'nin hükümetten düşmesini sağlamalıdır. Tarih te göstermiş, bilim de kanıtlamıştır ki, kapitalist düzen, yerini yepyeni bir düzene bırakmak zorundadır. Bunu çabuklaştırmak ta işçi sınıfının ve müttefiklerinin görevidir.